

Upravni odbor ZSO

je obravnaval vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem

V soboto 3. novembra 1979 se je v Celovcu sestal Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem na svoji tretji seji po občnem zboru aprila meseca v Železni Kapli. Obravnaval je aktualna vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Ocenil je nedavni obisk zveznega sekretarja za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Josipa Vrhovca na Dunaju in z zadovoljstvom ugotovil, da so ob tej priložnosti — kakor je razvidno iz poročil in zlasti iz izjav zveznega sekretarja Vrhovca ob priložnosti sprejema zastopnikov organizacij koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov — v sklopu bilateralnih odnosov izčrpno obravnavali tudi nerešene probleme slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. V tej zvezi so odborniki iz uradnega sporočila, ki je bilo objavljeno ob zaključku obiska, poudarili kot posebno pozitivno zlasti naslednje točke:

● Avstrija je potrdila svojo pripravljenost, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov in je s tem uradno priznala, da s sedanjo ureditvijo potom sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976 člen 7 državne pogodbe ni izpolnjen.

● Avstrija je zagotovila, da bo podvzela vse potrebne ukrepe za obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti, kar pomeni spricho dosedanjega odklanjanja skrbi za razvoj manjšin brez dvoma pomemben napredek.

● Avstrija in Jugoslavija sta podudarili, da je najboljša pot za urejanje manjšinskih vprašanj dialog in sodelovanje neposredno med avstrijsko zvezno vlado ter organizacijami slovenske in hrvaške narodne manjšine, kar pomeni, da zvezna vlada ne vztraja več na reševanju v takoiimenovanih narodnostnih sosvetih.

Soglasno so bili odborniki mne-

nja, da je v okviru dobrososedskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo lažje reševati tudi manjšinska vprašanja in s tem postopoma uveljaviti celovito zaščito manjšin. Hkrati so poudarili potrebo, da Zveza slovenskih organizacij na Koroškem skupaj z Narodnim svetom koroških Slovencev čimprej išče stike z zvezno vlado za nadaljnje reševanje odprtih vprašanj.

Po poročilu o delu in načrtih Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu so bili sprejeti kon-

kretni sklepi glede organizacije in nalog te narodne ustanove.

Odbor je razpravljal tudi o letošnjih deželnozbornih volitvah ter o konstituiranju novega deželnega zbora in deželne vlade. V tej zvezi je odbor zavrnil ponovno trditev deželnega glavarja Wagnerja, češ, da je z zakonom o narodnih skupinah člen 7 državne pogodbe v celoti izpolnjen; ta izjava očitno nasprotuje v zaključnem sporočilu o nedavnih avstrijsko-jugoslovanskih razgovorih potrjeni pripravljenosti avstrijske zvezne vlade, da bo izpolnila vse obveznosti iz državne pogodbe.

Ko je ocenjeval letošnji volilni boj in izid volitev, je odbor po stvarni polemiki o gotovih različnih pogledih in iznašanjih ponovno poudaril pravilnost in potrebo po dosledni frontovski orientaciji Zveze slovenskih organizacij. V tem smislu bo pri njenem delu tudi v bodoče osnovno politično izhodišče to, da združuje narodno zavedne sile ne glede na različne svetovnonazorne poglede in strankarske opredelitve v boju za doseg popolne enakopravnosti slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Srečanje Kreisky - Djuranovič ob začetku del na izgradnji karavanškega predora

Danes se bodo s večanostnimi aktoma na obeh straneh Karavank začela dela pri izgradnji skupnega karavanškega predora, ki bo pomenil bistven prispevek k izboljšanju cestne povezave med Avstrijo in Jugoslavijo.

Ob tej priložnosti bo prišlo tudi do srečanja vodilnih predstavnikov obeh držav. Tako pri Hrušici na jugoslovanski strani kot v Podrožnici na avstrijski strani se bodo svečanosti udeležili avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky in predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Veselin Djuranovič, prometna ministra obeh držav Lausecker in Zelič, koroški deželni glavar Wagner in predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Vratuša in številni drugi gostje, ki jim bosta dobrodošlo izrekla župana obeh obmejnih občin Jesenice in Sentjakob v Rožu.

Kancler Kreisky in predsednik Djuranovič bosta srečanje izkoristila za pogovore ki se bodo gočovo nanašali na bilateralna kot na mednarodna vprašanja. Predsednik Djuranovič pa bo ob tej priložnosti v Celovcu sprejel tudi predstavnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

KEL je napravila pritožbo na avstrijsko ustavno sodišče

Koroška enotna lista (KEL) je napravila na avstrijsko ustavno sodišče pritožbo, s katero želi izpodbiti posamezna določila sedanjega koroškega volilnega reda. Kot pravni zastopnik KEL je pritožbo vložil dunajski odvetnik dr. Graff, ki ga označujejo kot vodilnega odvetnika ÖVP.

Na tiskovni konferenci, ki jo je KEL v tej zadevi priredila na Dunaju, je bilo povedano, da se pritožba opira tako na določila senžermenske mirovne pogodbe iz leta 1919 kot na določila avstrijske državne pogodbe iz leta 1955, poleg tega pa še na evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Sedanji volilni red na Koroškem je v nasprotju z določili teh mednarodnopравниh dokumentov, ker „slovenski manjšini onemogoča, da bi dosegla svoje zastopstvo v deželnem zboru“. Predvsem je pritožba naperjena zoper razdelitev Koroške v štiri volilne okraje, pri čemer je naseljeno ozemlje manj-

šine tako razdrobljeno in priključeno nemškim okrajem, da Slovenci v nobenem okraju ne morejo dobiti potrebnega števila glasov; to bi bilo dosegljivo le ob ustrezni razdelitvi okrajev in ob povečanju števila mandatov od 36 na 48, kakor je to predvideno v ustavi.

O pritožbi KEL bo ustavno sodišče baje razpravljalo že v začetku leta 1980 in gotovo ne samo koroški Slovenci, ampak tudi vsa koroška in avstrijska javnost z zanimanjem pričakuje, kakšna bo odločitev. Po mnenju odvetnika Graffa bo razsodba odvisna predvsem od tega, ali se bo ustavno sodišče opredelilo za načelo individualne zaščite ali pa za načelo kolektivne zaščite. V tej zvezi je dr. Graff opozoril na primer Južne Tirolske, kjer se ravno Avstrija zelo močno zavzema za uveljavitev kolektivne zaščite. Torej bo odločitev ustavnega sodišča spet enkrat pokazala, kako je z avstrijskimi merili — doma in napram drugim državam.

Ponovno opozorilo na neizpolnjene obveznosti Avstrije

Zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Jugoslavije Josip Vrhovec je prejšnji teden na seji zveznega zbora skupščine SFRJ poročal o razvoju mednarodnih odnosov in ugotovil, da je bila jugoslovanska zunanja politika v preteklem obdobju docela istovetna z naprednimi prizadevanji sveta in aktivna v boju za njihovo uresničevanje. Pri tem je dejal, da se politika neuvrčenosti pojavlja kot nujna sestavina globalnih odnosov v svetu, s tem pa tudi kot pomemben element ravnovesja v svetu ter postaja izredno važen dejavnik pozitivnega spreminjanja sveta.

V okviru ocene jugoslovanske zunanje politike je Vrhovec posebej govoril o odnosih s sosedi in v tej zvezi opozoril na nedavni govor predsednika Tita v Prištini, kjer je poudaril željo in pripravljenost Jugoslavije, da te odnose oblikuje kot prijateljske, prežete z medsebojnimi zaupanjem in upoštevanjem.

„Prav v zadnjem času smo imeli vrsto meddržavnih srečanj, ki so potrdila intenzivnost poglobljanja teh odnosov v pozitivni smeri“, je naglasil Vrhovec in v sklopu pozitivnega razvoja dobrih sosedskih odnosov še posebej opozoril na pomen, ki ga Jugoslavija pripisuje narodnostnim manjšinam. „Menimo“, je poudaril Vrhovec, „da morajo biti narodnosti most za še boljše odnose, razumevanje in prijateljstvo med sosedi. To pa lahko v resnici postanejo samo ob njihovih možnostih za kulturno-prosvetni in gospodarski razvoj in na temelju tega ob ohranjanju svoje narodnostne identitete.“

V tej zvezi je zvezni sekretar Vrhovec opozoril na svoj nedavni obisk na Dunaju, katerega rezultate sta — kot je dejal — obe strani ocenili kot zelo pomembne za nadaljnji uspešen in vsestranski razvoj odnosov in prijateljskega, dobrososedskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo. „Pomembno je“, je tozadevno poudaril Vrhovec, „ker smo soglašali, da bo republika Avstrija posvetila posebno pozornost izpolnjevanju obveznosti iz državne pogodbe, zajamčila vsestranski razvoj slovenski in hrvaški narodnosti v Avstriji ter ohranjala njuno nacionalno identiteto. To še zlasti cenimo, posebno vrednost pa vidimo v tem, ker se pozitiven razvoj vseh odnosov odpira tudi kot okvir za nadaljnje uspešno reševanje tega problema.“

S tem je Vrhovec povsem jasno in dovolj razumljivo postavil na laž vse liste komentarje v Avstriji, s katerimi domači in tudi inozemski novinarji skušajo ustvariti videz, kakor da je Jugoslavija dala Avstriji potrdilo, da v sedanji rešitvi manjšinskega vprašanja vidi celovito izpolnitev tozadevnih obveznosti iz državne pogodbe. Samovoljne interpretacije izjav, ki so bile podane med obiskom Vrhovca na Dunaju, so se torej zelo hitro izkazale kot tisto, kar v resnici so — zlobno povarjanje, ki pa laži ne more spreminiti v resnico, naj bi bila želja v tej smeri še tako velika.

Celotni potek nedavnih avstrijsko-jugoslovanskih pogovorov na Dunaju in zlasti skupno sporočilo ob zaključku obiska nasprotno nedvoumno potrjuje, da sta obe strani ugotovili in poudarili potrebo po nadaljnji in celoviti izpolnitvi člena 7 državne pogodbe (kar vendar pomeni, da sedanja ureditev še ne pomeni izpolnitve!) ter je Avstrija izrecno potrdila svojo pripravljenost, da napram manjšinam izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in iz drugih mednarodnopравниh dokumentov.

KHD-jevski nastop na Dunaju z značilno povezavo in zgodovinskim ozadjem

Na povabilo FPÖ-jevskih študentov je v sredo zvečer imel predsednik koroškega Heimatdiensta dr. Feldner zborovanje na agronomski visoki šoli na Dunaju, kjer pa je doživel kar precejšnje razočaranje. Ugotoviti je namreč moral, da danes nikjer ni več možno nemoteno širiti protislovensko in protimanjšinsko hujskanje — povsod naleti taka dejavnost na odločen odpor demokratičnih sil, ki nočejo sčuvanja na narodnostno

mržnjo, temveč želijo mirno in enakopravno sožitje.

Tako so na Dunaju razne demokratske organizacije, med njimi Klub slovenskih študentov, Hrvaški akademski klub, solidarnostna gibanja za pravice manjšin in visokošolska zveza, priredile protestno demonstracijo, na kateri se je zbralo dvakrat toliko ljudi kot na Feldnerjevem zborovanju. Organizatorji protestne demonstracije so v posebnem letaku opozorili na značaj Heimatdiensta in osvetlili njegovo dejavnost, zlasti tudi genocidno izjavo njegovega glasila Ruf der Heimat leta 1970 ter njegovo vlogo pri tafelsturmu leta 1972 in pri ugotavljanju manjšin leta 1976; opozorili pa so tudi na vlogo, ki jo je predhodnik današnjega Heimatdiensta igral v prvi republiki pri pripravi zločinskega izseljevanja koroških Slovencev. Izrekli so se za prepoved protimanjšinske provokacije, za pravice narodnih manjšin, za izpolnitev člena 7 državne pogodbe, proti sedanjemu zakonu o narodnih skupinah ter zahtevali prepoved in kaznovanje sleherne protimanjšinske dejavnosti. V tem smislu so na demonstraciji govorili zastopniki prirediteljev, med njimi tudi novi predsednik ÖH Lenkh.

Prvotno se je proti Feldnerjevemu zborovanju izrekel tudi rektor agronomske visoke šole, vendar je potem na pritisk organizatorjev le dal privolitev z utemeljitvijo, da zborovanje prireja organizacija, ki zastopa del študentov na tej šoli. Vendar je izrecno poudaril, da je politično proti takim prireditvam. Proti zborovanju pa se je izrekla tudi zveza asistentov na tej šoli.

V zvezi s Feldnerjevim zborovanjem je zanimivo ugotoviti značilno povezavo, ki je prišla ponovno do izraza: segala je namreč od KHD preko FPÖ-jevskih študentov, ki so zborovanje priredili, pa do neonacistične ANR, katere oboroženi pripadniki so prevzeli „Saalschutz“, medtem ko je policija prevzela „skrb“, da se je Feldnerjevega zborovanja lahko udeležil tudi iz dobe južnotirolskih bombnih atentatov znani Norbert Burger.

Verjetno ni naključje, da je imel Feldner svoje zborovanje tik pred obletnico ugotavljanja manjšine. Gotovo pa je res samo golo naključje, da je bilo dunajsko zborovanje KHD ravno na predvečer obletnice takoiimenovanega „pohoda pred Feldherrnhalle“, kakor je šel v zgodovino nacistični puč 8./9. novembra 1923, ko je Hitler prvič skušal zgrabiti za oblast.

Protislovja današnjega sveta:

Milijarde grede za orožje hkrati pa na milijone ljudi umira od lakote

V političnem komiteju glavne skupščine OZN se nadaljuje razprava o tem, kako čimprej začeti resnično razoroževanje. Zastopniki držav-članic svetovne organizacije razpredajo pred tem forumom svoje misli in predstave glede ukrepov, s katerimi naj bi dosegli zmanjšanje sedanje oboroževalne tekme. Kajti vedno bolj postajajo očitna protislovja današnjega sveta, za katerega je značilno, da na eni strani dnevno grede milijarde za orožje, hkrati pa na milijone ljudi umira od lakote, pomanjkanja in bolezni — torej zaradi vzrokov, ki bi jih zelo lahko odpravili ali vsaj omejili, če bi sredstva, ki jih trenutno izdajajo za kopičenje orožja in vojaške opreme, preusmerili v miroljubne namene.

Medtem ko teče razprava na sedežu Združenih narodov, so strokovnjaki pripravili podatke o svetovnem oboroževanju. Po teh podatkih porabi svet trenutno za oboroževanje vsak dan več kot milijardo dolarjev. Računajo, da je od druge svetovne vojne do danes oboroževalna dirka veljala človeštvo 6.000 milijard dolarjev (v našem denarju bi to predstavljalo velikansko vsoto 78.000.000.000.000 šilingov!). Tolikšen je bil leta 1977 narodni dohodek vseh držav na svetu. Izračunali pa so tudi tole: če bi vse dežele sveta le polovico denarja, ki ga uporabljajo za vojaške namene, samo za pet let uporabile v miroljubne namene, bi nastala proizvodnja v vrednosti 200 milijard dolarjev; to pa je zdaj skupni narodni dohodek držav jugovzhodne Azije in osrednje Afrike, ki imajo več kot milijardo prebivalcev, ki pa živijo v največji bedi.

Pretežni del vojaških stroškov odpade

seveda na velesile. Amerika, Sovjetska zveza, Kitajska, Francija, Velika Britanija in Zahodna Nemčija nosijo 75 odstotkov vseh vojaških stroškov na svetu, na te države pa odpade tudi 90 odstotkov izvoza orožja ter 96 odstotkov vseh sredstev za vojaške raziskave in razvoj. Dežele v razvoju, v katerih živi polovica svetovnega prebivalstva, so pri svetovnih vojaških stroških udeležene sicer „samo“ z 12 do 13 odstotki, ki pa so zanje veliko breme, saj imajo ravno te dežele največje potrebe na vseh drugih področjih, da bi se izkopal iz zaostalosti in pomanjkanja ter našle skupno pot z razvitim delom sveta.

Računajo, da je trenutno na svetu pod orožjem okrog 22 milijonov vojakov. Dela, ki so v zvezi z vojsko, pa opravlja 60 milijonov uniformiranih in civilnih oseb, kar je enako številu vseh zaposlenih v Evropi brez Sovjetske zveze. Oborožene sile po vseh državah so največji potrošniki energije in surovin. Prišli so tudi do ugotovitve, da nikakor ni res, da bi morebitno razoroževanje povečalo nezaposlenost v svetu. Na primeru Amerike so namreč izračunali, da vsaka milijarda vojaških stroškov zaposluje 76.000 delavcev, vendar bi ta vsota, če bi jo sprostiti in zmanjšali davek, omogočila odprtje 112.000 novih delovnih mest.

Primerjave vojaških in miroljubnih stroškov pa kažejo naslednje: izdatki za 1 tank znašajo toliko, kolikor bi bilo potrebno za opremo 520 šolskih učilnic; z denarjem za 1 reaktivni bombnik bi lahko odprli 40.000 vaških lekarn; stroški za izdelavo sodobnega rušilca pa bi zadostovali za elektrifikacijo celega mesta in okoliškega območja z 9 milijoni prebivalcev.

V objavi teh podatkov mnogi vidijo predvsem poskus, da bi se svetovna javnost bolj zavzela za prekinitev oboroževalne tekme med velesilami, ki naj bi svoj vpliv in bogastvo uporabljale v tistih deželah sveta, kjer še vedno vladata revščina in lakota. Tako je predsednik svetovnega odbora za prehrano Tanco na letošnji konferenci tega odbora med drugim navedel žalostno dejstvo, da je na svetu pol milijarde podhranjenih ljudi in da zaradi tega 3 do 5 novorojenčkov in majhnih otrok ne doživi petega leta starosti. Dejal je, da bi se ta problem lahko rešil „po hitrem postopku“, če bi temu najbolj nesrečnemu delu človeštva razdelili rezerve samo nekaterih držav.

Na omenjeni konferenci so dosegli soglasje glede potrebnosti razvoja strategije prehrane v siromašnih deželah in sprejeli vrsto priporočil, ki jih bodo predložili glavni skupščini OZN. Izrekli so se za ustanovitev „varnostnega sklada“ za prehrano, v katerem bi zbrali 9,6 milijona ton žitaric. Združenim narodom pa bo svetovni odbor za prehrano predlagal, da se prihodnje desetletje proglasi za „desetletje prehrane in razvoja“.

O problemih lakote in bede v svetu pa je govoril tudi predsednik svetovne banke McNamara, ki je navedel, da danes 800 milijonov ljudi živi v popolni revščini, brez človeškega dostojanstva — tepejo jih podhranjenost, nepismenost in razne bolezni, v državah, kjer žive, pa je težko doseči gospodarski napredek zaradi recesije, inflacije in težav, ki nastajajo okoli nafte. Od štirih milijard ljudi, kolikor jih sedaj živi na svetu, se jih več sto milijonov komaj ohranja pri življenju, na milijone ljudi — med njimi zlasti veliko otrok — pa vsako leto umre za lakoto.

Tem stvarnim ugotovitvam je treba vedno spet postaviti nasproti podatke o oboroževalni dirki, ki — kakor že uvodoma povedano — dan za dnem požre več kot milijardo dolarjev. Treba si je vedno znova priklicati v zavest dejstvo, da je v 35 letih po zadnji vojni človeštvo porabilo 6.000.000.000.000 dolarjev za oboroževanje — torej za uničevanje. Če bi ta velikanska sredstva uporabili v miroljubne namene in zlasti za odpravljanje zaostalosti in lakote,

Evropska mladina

obsoja Heimatdienst

Zveza evropske mladine Avstrije, delna organizacija za Koroško, je imela pred kratkim seminar, na katerem je obravnavala vrsto načelnih vprašanj. Pri tem je bilo poudarjeno, da hoče Zveza evropske mladine podpirati in pospeševati politično, gospodarsko, socialno in kulturno sodelovanje držav in narodov ob spoštovanju jezikovnih posebnosti, „zato obsoja nacionalne izjave in akcije koroškega Heimatdienst, ki očitno merijo na to, da bi ogrozile obstoj slovenske manjšine,“ kot je rečeno v izjavi, ki jo je omenjena mladinska organizacija izdala za tisk. „Zato pozivamo koroški Heimatdienst, da takoj preneha z obrekovalno kampanjo proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti.“

Načelno se Zveza evropske mladine zavzema za varovanje in razširitev pravic manjšin, vendar odklanja „ekstremistične ukrepe“ za doseg te ciljev. Miroljubno, kooperativno sožitje med evropskimi državami in ustanovitve evropske federacije na demokratski osnovi je možno le pod pogojem — je rečeno v že omenjeni izjavi — če bo politiko oblikovala strpnost in ne nacionalizem in če bodo priznane spoštovane svojstvenosti drugih narodov in narodnih skupin.

bi bilo lahko v veliki meri rešeno tudi življenje tistih ljudi in zlasti otrok, ki dnevno umirajo, ker nimajo niti toliko, da bi se enkrat na dan do sitega najedli.

Zasluzeno priznanje

Z vidnim ponosom je KTZ te dni objavila vest, da je znani koroški abwehrkämpfer Viktor Arneitz, ki že dolga leta živi v Braziliji, pohvalil manjšinsko politiko deželnega glavarja Leopolda Wagnerja ter izrazil željo, da bi Wagnerjeva prizadevanja prinesla Koroški „pravično, mirno in srečno bodočnost“.

Na tako priznanje je deželni glavar res lahko ponosen. Če njegovo manjšinsko politiko hvalijo abwehrkämpferji, potem ne more biti nobenega dvoma o tem, kakšna in komu v korist je taka politika — manjšini gotovo ne. Saj so abwehrkämpferji in njim sorodni krogi v preteklosti vedno dovolj jasno pokazali in prav tako jasno kažejo tudi danes, kako si zamišljajo rešitev manjšinskega vprašanja.

Sicer pa deželni glavar njihovo pohvalo res zasluži: njegovo zagotovilo v nedavni vladni izjavi, da se bo v manjšinskem vprašanju „nadaljevala skupno izdelana linija deželne politike“, vendar pomeni, da bo slej ko prej veljal tristrankarski dogovor, torej tisti protimanjšinski pakt, ki so ga v tristrankarski troedinosti uveljavili s svojim vplivom nemški nacionalisti. Njihovo hvaležnost pa si vedno spet zasluži tudi z doslednim vztrajanjem in ponavljanjem neresnične trditve, da so z zakonom o narodnih skupinah v celoti izpolnjena določila člena 7 državne pogodbe.

Po dunajskih razgovorih ne sme ostati pri besedah in obljubah

Ob nedavnem dnevu mrtvih so bile v Sloveniji številne spominske svečanosti, kjer so se spominjali junakov, padlih za svobodo v borbi proti fašističnim okupatorjem. Na krajih legendarnih bitk so polagali vence in cvetje ob spomenike, v drugih krajih pa odkrivali nova spominska obeležja, ki naj bi tudi bodoče rodove spominjala na težka in hkrati junaška leta narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda.

Na ljubljanskem pokopališču je bila spominska svečanost posvečena spominu padlih za svobodo izpod nemškega in madžarskega gospostva — borcev za severno mejo, junakov iz vojaških uporov v Judenburgu, Radgoni, Murau-u in Coudroipu ter borcev iz NOB in posebej koroških partizanov. Udeležencem je spregovoril znani koroški borec Lojze Ude, ki je ob tej priložnosti opozoril tudi na sedanjo stvarnost na Koroškem.

Kolikor zavis boljša bodočnost Slovencev v Avstriji od njih samih, bi mogli biti zmerni optimisti, je dejal tov. Ude ter menil, da koroški Slovenci izkazujejo danes močno življensko voljo in borbenost. Toda njihova usoda

ne zavis samo od njih in njihove življenske volje, temveč bi se moral predvsem spremeniti odnos avstrijske družbe do narodnih manjšin. Poleg splošne politične usmerjenosti avstrijske družbe, kot se kaže v nenaklonjenosti posameznih strank, pa so koroški Slovenci izpostavljeni še odkritemu in prikritemu nasilju, ki prihaja do izraza predvsem v dejavnosti izrazitih protislovenskih sil.

„Politični in administrativni germanizatorni odnos do Slovencev se ne ustavlja pred nobenimi manjšinsko-zaščitnimi pravnimi obveznostmi: ne pred obveznostmi iz avstrijske državne pogodbe, ne pred obveznostmi iz helsinkiške listine, ne pred drugimi moralnimi in mednarodnimi obveznostmi iz raznih deklaracij in konvencij Združenih narodov,“ je naglasil tov. Ude. Opozoril je na obveznosti po 6. členu državne pogodbe glede človeških pravic, med katere spada tudi popolna jezikovna enakopravnost; po 5. odstavku 7. člena, ki prepoveduje vsako protimanjšinsko dejavnost; in po 9. členu, ki obvezuje Avstrijo, da bo zatrla vse sledi nacizma in preprečila pojave neonacizma, ter ugotovil, da avstrijska uprava teh obveznosti ali sploh ne upošteva, ali pa v najboljšem primeru pod pritiskom demokratičnih organizacij ter mednarodne javnosti prepove kakšno neonacistično prireditev, medtem ko zlasti izrazite protimanjšinske organizacije lahko neovirano nadaljujejo s svojo po državni pogodbi prepovedano dejavnostjo.

„Neizpolnjevanje teh obveznosti je posebno vidno znamenje bolnega odnosa avstrijske družbe do Slovencev in do Jugoslovijce,“ je menil tov. Ude ter poudaril, „da je torej življenje Slovencev v Avstriji slej ko prej odvisno predvsem od njihove lastne odpornosti in borbenosti ter seveda od odločne politične in gospodarske pomoči matičnega naroda.“ Kot eno izmed možnih oblik pomoči matičnega naroda in njegove države je navedel diplomatično opozarjanje Avstrije na neizpolnjevanje obveznosti iz državne pogodbe in drugih mednarodnih aktov in v tej zvezi omenil tudi nedavni obisk jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju. Pri tem pa je dejal, da nas izkušnje iz preteklosti učijo, „da v takih razgovorih avstrijski diplomati zelo lepo govorijo in obljublajo, a te obljube potem po svoje tolmačijo, tako, da končno ostane vse pri praznih besedah; zato po vseh izkušnjah tudi na obljube avstrijskih diplomatov v dunajskih razgovorih oktobra letos gledamo z dvomom.“ Oktobrske razgovore bi mogli imeti za delno uspešne šele tedaj, je dejal tov. Ude, če bi avstrijska vlada izpolnila vsaj obljubo v skupni ugotovitvi, „da je dialog in sodelovanje med avstrijsko zvezno vlado in organizacijami slovenske in hrvaške narodnostne manjšine najboljša pot za urejanje vseh vprašanj, ki se tičejo njenega položaja in pravic“.

Značilna užaljenost določenih krogov

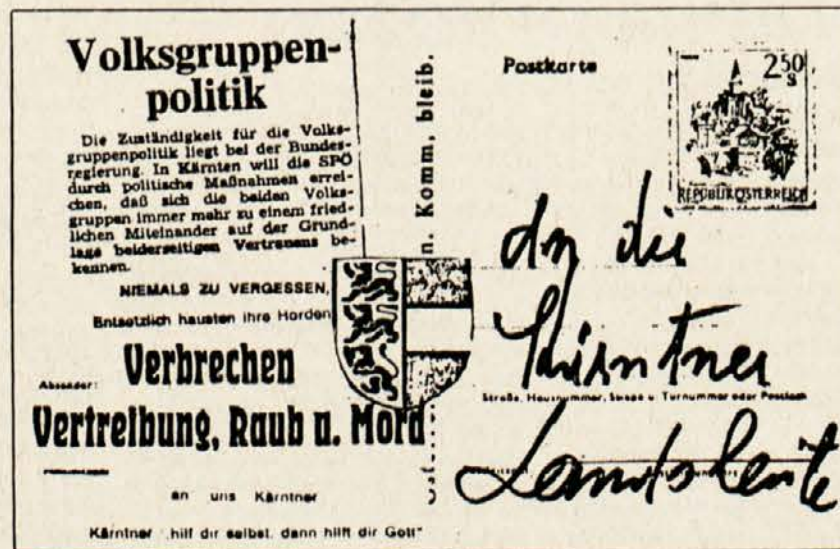
Obsežna in do podrobnosti dokumentirana publikacija o desničarskem ekstremizmu v Avstriji („Rechtsextremismus in Österreich nach 1945“), ki jo je izdal Dokumentacijski arhiv avstrijskega odporniškega gibanja, založila pa Avstrijska zvezna založba na Dunaju, je v določenih krogih na Koroškem izzvala podooben odziv, kot ga je pred leti imela tudi brošura „Koroška — alarmno znamenje“. V novi knjigi, o kateri smo v našem listu že poročali, je namreč govora tudi o tistih, ki se radi istovetijo z vsem, kar je „domovini zvesto“. So pa v svojo namišljeno izključnost tako zaverovani, da vidijo v nevarnosti že kar celo Koroško, če kdo nekoliko posveti za kulise njihove dejavnosti.

Tako je tudi sedaj v zvezi z omenjeno knjigo o desničarskem ekstremizmu: zakričali so, da je to napad na Koroško in njeno prebivalstvo ter so pozvali odgovorne dejavnike na deželni in občinski ravni, naj vendar nekaj ukrenejo v obrambo domovine — čeprav Koroške in njenega prebivalstva nihče ni „napadal“, ampak je knjiga samo postavila na pravo mesto določene kroge in organizacije ter jih okarakterizirala na podlagi njihovih lastnih dejavnosti in izjav. Ker uradnih ustanov očitno le ni uspelo v zadovoljivi meri načrtovati proti avtorjem in izdajateljem knjige (le notranji minister se je „junaško distanciral od svoje lastne uvodne besede!), skušajo zdaj pre-

pričevati nekatere organizacije, da bi se morda le čutile „užaljene“.

Ze stari strategiji pa so vedeli, da je napad najboljša obramba. Torej tudi krogi, ki so jim odkritja o desničarskem ekstremizmu šla za nohte, svojo „obrambo“ pred resnico raje gradijo na napadalnosti. Ne samo, da avtorje in izdajatelje inkriminirane publikacije (vključno ministrstva za znanost in raziskave, ki je knjigo subvencioniralo) enostavno proglasijo za

„levičarske ekstremiste“, marveč v isti sapi opravijo tudi s „slovenskimi nacional-komunisti“. Ko tako lepo vse skupaj proglasijo za sovražnike domovine, pa se obrnejo do „koroških rojakov“ ter jih rotijo (tudi s pomočjo anonimnih pamfletov, kot ga kaže naša slika): „Korošec, pomagaj si sam in bog ti bo pogal!“

Takih pojavov, pri katerih očitno gre za izlive skisanih možganov, gotovo ni treba jemati preveč resno. Toda tudi podcenjevati jih ne bi smeli, kajti eno take akcije — naj bodo še tako primitivne — vsekakor dosežejo: pomagajo zastrupljati politično ozračje in s tem ogrožajo mir v deželi; nevarne postanejo še posebno tedaj, če za njimi stoji načrtnost in sistem.

Slovenski knjižni sejem

bo predstavil založniško dejavnost zadnjih dveh let

Prihodnji teden — od 12. do 18. novembra — bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani prirejen 4. slovenski knjižni sejem, na katerem bodo slovenske založbe predstavile svojo dejavnost tekom zadnjih dveh let. Tovrstne prireditve na Slovenskem sicer še nimajo dolgoletne tradicije, vendar so se že uveljavile in je zato pričakovati, da bo tudi letošnji knjižni sejem uspešno odigral svojo vlogo kot reprezentator slovenske založniške dejavnosti. Da pa je ta dejavnost, merjena po velikosti slovenskega knjižnega trga, brez dvoma zelo obsežna, kaže dejstvo, da bo na letošnjem knjižnem sejmu razstavljenih okoli 2500 naslovov knjig in okoli 1000 naslovov drugih publikacij, ki so izšle v zadnjih dveh letih pri slovenskih založbah.

Organizatorji sejma so se dogovorili za temeljno vsebinsko zasnovano sejma z željo, da bi bil sejem primerna kulturna manifestacija knjige in druge založniške dejavnosti, hkrati pa čim bolj učinkovita predstavitev knjige in drugih publikacij ter gramofonskih plošč in kaset čim širšemu krogu uporabnikov. Ker je letos mednarodno leto otroka, bo slovenski knjižni sejem po tej vsebinski zasnovi dal razumljivo poseben poudarek otroški literaturi. Tako bodo slovenski založniki na svojih razstavnih prostorih še posebej in poudarjeno prikazali tisti del svoje založniške produkcije, ki je namenjena mladim in najmlajšim bralcem.

V tem okviru bo ob sodelovanju ljubljanskega mestnega odbora za praznovanje leta otroka in ob pomoči Gospodarskega razstavišča pripravljena posebna razstava slovenske otroške oziroma mladinske knjige, ki bo predstavila tovrstno produkcijo v obdobju od 1945 — 1979. Obenem pa bo s to razstavo tudi opozorjeno, kako se je kvaliteta slovenska slikanica in sploh slovenska otroška literatura preko prevodov in koprodukcij izdaj uveljavila tudi pri drugih jugoslovanskih narodih ter v svetu.

Drugo težišče letošnjega knjižnega sejma bo letošnja šestdesetletnica ustanovitve KPJ, sindikatov in Skoja. Zato bodo v okviru celotne prireditve poudarili tudi tisti del založniške proizvodnje, ki je bila ali je posebej namenjena po-
častitvi teh jubilejev. Na tem pod-

ročju bodo zavzemale osrednje mesto posebne razstave Titovih del v slovenščini, del Edvarda Kardelja in knjig Prežihovega Voranca.

25-letnica smrti Ivana Trinka-Zamejskega

Kulturno društvo „Ivan Trinka“ v Cedadu pripravlja spominsko svečanost ob 25. obletnici smrti velikega beneškega narodnega buditelja Ivana Trinka-Zamejskega, po katerem društvo tudi nosi ime.

Svečanost bo 24. novembra v Spetru na tamkajšnji srednji šoli, kjer bodo orisali lik in dejavnost znanega pesnika, kulturnega delavca, duhovnika in narodnega buditelja beneških Slovencev. Na dvorišču kulturnega doma v Cedadu pa bodo odkrili bronasti kip Ivana Trinka, katerega osnutek je izdelal beneški rojak arh. Simoniti.

Za 25-letnico smrti zaslužnega rojaka pa je kulturno društvo „Ivan Trinka“ v sodelovanju z nekaterimi slovenskimi duhovniki iz Benečije pripravilo tudi posebno brošuro, posvečeno beneškemu buditelju.

Poleg že omenjenih težišč bo imel knjižni sejem še vrsto drugih privlačnosti: to bo na primer razstava knjig, ki so bile nagrajene v letih 1977—1979, nadalje razstava izbranih 100 knjig za šolsko knjižnico ter razstava žepne knjige; med spremljivimi prireditvami pa je treba omeniti literarne nastope slovenskih avtorjev, pogovore s prevajalci, podelitev nagrade „Zlata ptica“ (ki jo podeljuje Zveza socialistične mladine Slovenije), srečanje delegatov bralne značke, sestanke knjigararjev in podobno. Ne nazadnje pa bo obiskovalce pritegnila tudi prodaja knjig in ostale založniške produkcije, kajti ves čas sejma bodo prodajali z 10-odstotnim popustom, za zadnji dan sejma pa napovedujejo celo popust v višini 50 odstotkov.

V okviru slovenskega knjižnega sejma v Ljubljani bo predstavljena tudi „manjšinska“ književnost: po eni strani bo prikazana knjižna proizvodnja slovenskih založb v zamejstvu (v Trstu in Celovcu ter po možnosti tudi pri porabskih Slovincih na Madžarskem), po drugi strani pa si bo obiskovalec lahko ogledal literaturo, ki jo izdajajo slovenske založbe za italijansko in madžarsko narodnost v Sloveniji.

Niz znanstvenih publikacij

Slovenske akademije znanosti in umetnosti

V založbi Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani je v zadnjem času izšla spet cela vrsta znanstvenih publikacij, ki posredujejo javnosti izsledke slovenske znanosti na posameznih področjih.

Med novimi izdajami SAZU naj bo na prvem mestu omenjena obširna razprava Paole Korošec z naslovom „Zgornjesrednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov“, ki v dveh knjigah na več kot 600 straneh izčrpno obravnava in tolmači izsledke vseh dosedanjih raziskav davne zgodovine tistega predela, kjer so živeli naši davni predniki. Kakor je v predgovoru rečeno, predstavlja to delo poskus, da se zajame z arheološkimi interpretacijami vse do sedaj odkrite in dognane manifestacije materialne in duhovne kulture najbolj zgodnjih stoletij srednjega veka s področja Alp — ker pa so bili v tem času na tem področju naseljeni karantanski Slovani, je torej izpričano, da so oni nosilci teh manifestacij. Časovno in kulturno je ovrednotena dejavnost najbolj zgodnje slovenske periode na tem področju, saj je bil namen dokazati izvor posameznih pojavov kulturne in časovne vrednosti in s tem dokazati stopnjo kulture, ki naj bi jo Slovani imeli po svoji naselitvi v novo domovino. Delo je opremljeno z bogatimi slikovnimi in kartografskim gradivom.

S področja zgodovine je tudi Arheološki vestnik (letnik XXIX/1978), ki na skoraj 800 straneh prinaša dolgo vrsto razprav številnih avtorjev. Njihovi prispevki so razdeljeni v skupine: prazgodovina, rimska doba, zaton antike, poznoantične naselbine in utrdbe ter k zatonu antike v iliriku.

V razredu za prirodoslovne vede sta izšla dva letnika Geografskega zbornika (XVIII/1977 in XVIII/1978), ki sta — kakor že dva prejšnja letnika — v glavnem posvečena tekočim raziskovalnim prizadevanjem geografskega inštituta Antona Melika pri SAZU na področju dolgoročnega raziskovanja poplavnih področij na Slovenskem. V letniku 1977 so objavljeni rezultati tozadavnih raziskav v porečju Dravinje (M. Sifrer), v Gornji Savinjski dolini (D. Meze) in ob Sotli (M. Kolbezen in M. Žagar), v letniku 1978 pa sledi še Spodnja Savinjska dolina (M. Natek); dodana pa je še študija o posledicah potresov leta 1976 v Sloveniji (Milan Orožen Adamič). Objavljene rezultate dopolnjuje ustrezno kartografsko gradivo.

V razredu za filološke in literarne vede pa sodi zbornik inštituta za slovensko narodopisje „Traditiones“, katerega dvojni zvezek 5—6 (1976—1977) je namenjen življenjskemu jubileju znanega slovenskega narodopisca Nika Kureta, ki je leta 1976 obhajal sedemdesetletnico. O jubilarntu piše Vilko Novak (ki je orisal etnološko delo Nika Kureta) in Helena Ložar-Podlogar (ki je sestavila bibliografijo njegovih etnoloških objav). V ostalem so v zborniku na dobrih 400 straneh objavljeni najrazličnejši prispevki, ki so opremljeni s fotografijami, izvornimi risbami, faksimili, kartami in drugimi prilogami. Izmed objavljenih del bi morda posebej omenili prispevek Bratka Krefta o dramski strukturi Drabosnjakove „Komedije od zgubljeniga sina“ ter zapis Pavla Zablatnika o novem slovenskem rokopisu o Ahasveru.

„Slovenski oktet“

bo gostoval na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju prireja v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu v četrtek 22. novembra 1979 ob 19.30 uri v Schubertovi dvorani dunajskega Koncertnega doma

KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA

Ta najbolj znani slovenski vokalni ansambel bo prvič v svoji zgodovini gostoval na Dunaju. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel dunajski župan Leopold Gratz. Ljubitelji kvalitetnega petja in prijatelji „Slovenskega okteta“ prisrčno vabljeni!

Pomorski muzej v Trstu

in jubilej iznajditelja Resslera

Pomorski muzej v Trstu obhaja 75-letnico obstoja, praznovanje tega jubileja pa so povezali s 150-letnico pomembnega dogodka v zgodovini pomorstva: pred 150 leti je namreč vijak, ki ga je izumil Jožef Ressel in ki je pomenil pravo revolucijo v po-

morskem prometu, prvič zarezal v valove Tržaškega zaliva.

Obema obleticama je veljala svečanost, ki so jo pred kratkim priredili v prostorih muzeja. In s to svečanostjo se je skušal Trst z veliko zamudo oddolžiti predvsem spominu genialnega izumitelja Resslera. Tržaški župan je v svojem govoru v navzočnosti izumiteljevega vnuka Ferdinanda šel tako daleč, da je Resslera „okupiral“ kar za povsem tržaškega: v svojem navdušenju je poudarjal, da je Ressel „naš, naš, ker je v Trstu živel in delal, naš, ker je v Trstu prvič zaplula ladja, ki jo je gnal njegov vijak“.

Primorski dnevnik je županovo navdušenje komentiral v tem smislu, da je žalostno, da je Ressel postal „naš“ šele stodvajset let po svoji smrti in da se Trst še do danes ni dostojno oddolžil njegovemu spominu — velika mesta, kot Washington, Pariz, Dunaj in mnoga druga, so Ressleru postavila spomenike in pomenovala po njem ulice in ceste, v Trstu pa nosi njegovo ime le neka zakotna ulica, kar je prava sramota za mesto, kjer je živel in delal.

Drugi govorniki so orisali razvoj Pomorskega muzeja, ki je bil ustanovljen leta 1904 z razstavo modelov jadranskih ribiških ladij, leta 1911 se je z ustanovitvijo Ribiškega muzeja zbirka eksponatov povečala in postala vse pestrejša, leta 1968 pa je do tedaj privatni muzej prešel pod občinsko upravo kot oddelek Občinskega naravoslovnega muzeja. Ob svojem jubileju je Pomorski muzej dobil tudi nove razstavne prostore, kjer je razporejena bogata zbirka eksponatov.

TONE ZORN

Kärntner Landsmannschaft in nemškonacionalna propaganda pred 60 leti

V rasprotnju z Italijo najdemo že zagotovilo, da to, kar je Jugoslavija storila Nemcem in nemško usmerjenim na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem, lahko stori le „nekulturna balkanska država“. Značilna je dalje trditve, da loči Koroška od te države „globoka razpoka“, medtem ko je z Italijo „že zgrajen most k razumevanju“ (prim. Kärntner Landsmannschaft, 21. april 1920, št. 47).

V listu beremo, da se imajo koroški Nemci in „Slovani“ zahvaliti za svoje „materialne vrednote in dela ... krščansko ... germanskega vplivu, ki se je uveljavil od srede 8. stoletja (dalje) na Koroškem“. Po tem gledanju se Koroška za svoj razvoj ne more zahvaliti Slovanom, ampak Nemcem (Kärntner Landsmannschaft, 21. april 1920, št. 47). O nemški prisotnosti v deželi po Kärntner Landsmannschaft pričajo najstarejše listine, pa tudi nemška osebna, krajevna in ledinska imena. Jezik, ki sta se ga posluževala sodstvo in uprava, je bil vseskozi nemški, enako tudi vsi procesi in zapuščinski spisi na južnem Ko-

roškem (Kärntner Landsmannschaft, 1. maj 1920, št. 48).

Kar se tiče mest in trgov, so vse ustanovili Nemci, o čemer pričajo tudi njihova imena. To pa še ni vse: kot na zemljiških gospodstvih, je bila nemščina tudi v mestih in trgih izključni uradni jezik. Tudi šola na južnem Koroškem je bila do druge polovice preteklega stoletja brez izjeme nemška in šele v petdesetih letih preteklega stoletja so jo slovenski duhovniki „spremenili“ v slovensko. Vendar pa prebivalstvo s tem ni soglašalo ter je zahtevalo nemške šole, da bi „se ... otroci učili nemško in se mogli sporazumevati z nemškimi sosedi, s katerimi morajo Slovenci radi zemljepisnih razmer imeti na Koroškem vedno in povsod najozje gospodarske odnose“. Zaključek takega razglabljanja je bil jasen: „Nedvomno drži, da sta nemško prebivalstvo in jezik več kot tisočletje na južnem Koroškem ob slovensčini udomačena in upravičena do domovine“.

Po tako formulirani nemški upravičenosti do južne Koroške beremo, da ta prostor „etno-

6 grafsko, to je po izvoru prebivalstva ter po jeziku ni slovensko telo, ampak mešano območje“. Zlasti pa bi podčrtali trditve, da je tudi v domačih Nemcih slovenska kri, kar naj bi pričalo o krvnem sorodstvu obeh koroških narodnostih. Veskakor zanimiva trditve, kakršne na Koroškem pač ne bomo več srečali, saj v koroški nemškonacionalni publicistici v prihodnjih letih vedno bolj srečujemo trditve o vplivu nemške krvi na Slovence, trditve, ki ni bila omejena le na Koroško, ampak je v letih druge svetovne vojne zajela tudi dele okupirane Slovenije.

Že povedano da vedeti, da so bili Slovenci po zagotovitvi Kärntner Landsmannschaft na „zelo nizki kulturni stopnji“. Ob svojem predoru na zahod tam okoli leta 500 po trditvah lista tudi niso poznali železa. Po opozorilih grških in rimskih piscev so kazali „celo za tisti čas nezasiščano divjost“, na samem Koroškem pa so uničili rimsko kulturo in še posebej poznorimsko krščanstvo. Tako so šele Nemci tu ustvarili novo višjo kulturo; sem so prinesli krščanstvo ter med drugim „vveljali urejeno upravo“. Ker je bila ta nemška, se je tudi celotno pravno življenje razvilo na nemški osnovi in to tako po jeziku kot po vsebini. Poleg tega naj bi bili po Kärntner Landsmannschaft Nemci učitelji Slovencev v vseh gospodarskih zadevah, „v poljedelstvu in živinoreji, hišni gradnji, hišni opravi, obrti

in trgovini“. Sledilo je še opozorilo o uporabi germanizmov v slovenskem koroškem govoru, seveda z namenom pokazati povezanost slovenskega koroškega elementa z nemškimi.

Zaključek tega in podobnih pisani je bil: južna Koroška je prepojena z nemško kulturo“. To pa pomeni, da so „koroški Slovenci ... glede na poreklo in kulturo, oblike gospodarskega življenja in življenjskih navad, ljudske miselnosti ter navade bližji nemškemu deželanom kot pa Slovincem na Kranjskem. Nemci in Slovenci torej tvorijo gospodarsko ter kolikor so tu doma po poreklu, kulturi, narodnosti ljudstvo Korošcev (Volk der Kärntner), ki vsekakor govori dva jezika“. Kaj drugega, nadaljuje Kärntner Landsmannschaft, pri obstoječih zemljepisnih pogojih tudi ni mogoče. Koroški Slovenci tudi niso imeli istega razvoja kot Slovenci na Kranjskem; zavedajo se nasprotstva, ki vlada med njimi in Kranjci. To, kar naj bi jih vezalo z njimi, naj bi bil novoslovenski pismeni jezik, ki ga koroški Slovenci prvotno sploh ni razumel. Ob tem Kärntner Landsmannschaft zagotavlja, da jezik ne odloča o narodnostni pripadnosti. Pač pa jo predeljuje „osebno čustvo“ o pripadnosti „k tej ali oni deželi, k temu ali k onemu kulturnemu ali gospodarskemu krogu“ (KL, 8. maj, št. 49).

(Dalje prihodnjic)

Posvet SPZ s funkcionarji krajevnih SPD v Podravljah

Kjer se dela, pride tudi do napak. Napake pa najprej občuti tisti, ki je prizadet. V našem primeru gre za osrednjo slovensko kulturno organizacijo, ki združuje nad petindvajset Slovenskih prosvetnih društev, katerim je za svoje delo odgovorna. Trenutno izvoljeni odbor ima zaupanje za svojo delovno obdobje in za svoje delo praviloma daje obračun na občnem zboru. Toda odbor SPZ se svoje naloge močno zaveda, zato je preteklo soboto in nedeljo v prostorih bivše kmetijske šole v Podravljah organizirala dvodnevni posvet s funkcionarji krajevnih Slovenskih prosvetnih društev. Po daljšem času je namreč treba pregledati položaj, predvsem pa slišati, kaj je na prosvetnem področju bilo storjenega in kaj je treba ukreniti, da bi to delo bilo še bolj učinkovito.

Nad petdeset udeležencev se je vabilu SPZ odzvalo in v odkritih in stvarnih pogovorih razmišljalo, kakšen je trenutno naš položaj na kulturnem področju. Temu primeru so bila tudi področja, katera so udeleženci obravnavali. Vendar je zbrani auditorij s svojimi uvodnimi besedami, z dokaj razburljivimi vprašanji razdražil predsednik SPZ Valentin Polanšek. Kajti že njegova izvajanja bi gotovo zadostovala za vroče debate vsega načrtovalnega časa posveta. A tu so bili še naslovi, tesno povezani z našo vsakdanjo kulturno dejavnostjo. Hanzej Kežar je v kratkem, a jedrnatem prispevku orisal položaj pevске dejavnosti, Marijan Srijenc je govoril o dramskem področju, Hanzej Weiss o fotoamaterjih, A.

posveta. In prav njim je bil dodeljen pretežni del časa, kajti SPZ je v Podravljah želela slišati, kaj krajevna prosvetna društva od svoje centrale želijo, kaj pri le-tej ni v redu in kako naj bo boljše. Te možnosti so se udeleženci tudi poslušali. Seznam želja in pripomb je bil obširen. Nadvse pa je bil tudi prepričljivo pripravljen klubski večer pri katerem so sodelovali Danica Kežar, Rupert Reichman, Franci Sadolšek in Nužej Wieser, ki so pod vodstvom tov. Končana udeležencem predstavili slikarja Nikolaja Pirnata. Tudi ta večer je sprožil vrsto vprašanj in pobud, ki jih je v zvezi s takimi prireditvami dal tov. Belina.

Nič manj živo je bilo življenje v Podravljah tudi v nedeljo, ko so na

svetne dejavnosti treba prilagoditi toku časa, da pa pri tem nikakor ne gre zanemarjati dosedanje ustaljene oblike kulturnega udejstvovanja, ki slejkoprej zajemajo največ naših ljudi. To predvsem velja za pevsko in glasbeno dejavnost, ki dejansko prednjačita pred vsemi oblikami kulturnega udejstvovanja. Ob tem pa so tudi nove oblike kot so likovna vzgoja, fotografija, folklor in druge dejavnosti pri udeležencih našle razumevanje. Glavna skrb posveta pa je veljala tistim ljudem, ki so se zaradi hitre spremembe infrastrukture na našem naseljenem področju svoji narodni celoti odtujili oziroma, ki so v glavnem postali socialno odvisni od delodajalca večinskega naroda. Veliko pozornosti pa je bilo posvečene tudi tistim krajem, kjer nastajajo nova podjetja z udeležbo slovenskega kapitala. Krog referentov in s tem tudi razprav pa je zaključil s svojim prispevkom predsednik Nadzornega odbora SPZ dr. Franci Zwitter, ki je govoril o kulturi in politiki. Čeprav se nekateri udeleženci prav temu prispevku sprva posvečali malo pozornosti, so njegova izvajanja enemu za drugim odpirala oči in naposled vodila tudi k razmišljanju in končno k ugotovitvi, da je kultura močno povezana s politiko in da prav tisti, kot je dejal dr. Zwitter, ki govore o depolitizaciji kulture, že s takim nastopanjem kulturo speljujejo v svoje politične vode.

Vsa samo nakazana vprašanja, so podravljškemu posvetu SPZ dala svojstven pečat, ki bo odboru gotovo koristno vodilo za bodoče načrtovanje pa tudi v spodbudo, da bo prihodnje v Podravlie večkrat vabila svoje in odbornike krajevnih društev.

Maks Trunk - 80-letnik

Pred nedavnim je v krogu svoje družine in znancev obhajal častiljiv jubilej — 80-letnico svojega življenja Maks Trunk pd. Ovnič iz Zužalč.

Kljub temu, da njegova življenjska pot ni bila, kakor se to tako lepo reče, z rožicami postлана, je naš jubilarant čil in zdrav in poln življenjskega elana. Čeprav je bil „samo“ kmet in ni imel višjih šol, je Maks Trunk izredno načitan, razgledan in napredno usmerjen, skratka mož z nenavadno inteligenco. Kadar ga zanese pot v Celovec, se vedno oglasi v „Naši knjigi“, kjer si nakupi knjig, ki so mu v teku let postale nerazdružljive tovarišice.

Zaradi zvestobe do svojega slovenskega ljudstva je moral v zadnji vojni, ko je pri nas in po Evropi vladal kruti fašizem, deliti usodo stoterih slovenskih družin v pregnanstvu. Moral je z ženo in otroci zapustiti svojo domačo grudo, ki mu je kot kmetu dajala življenjsko existenco in se vdinjati kot hlapec in služiti tujcu. Kljub trdemu življenju v pregnanstvu, pa nikdar ni zgubil upanja in bodril je svoje sotrpine, da bo zmagala pravica. In res je zmagala.

Po vojni je bila Trunkova družina med prvimi, ko je šlo za obnovev po nacistih uničenih kulturnih in gospodarskih dobrin. Znano je, da je brnško prosvetno društvo postalo po vojni eno najaktivnejših na južnem Koroškem. Pomagal je pri ustanovitvi domače kmečke gospodarske zadruge na Brnci in se splošno uveljavlja zlasti zaradi svoje izkušnosti in razsodnosti. V diskusijah že danes kljub letom blesti kot odličan poznavalec ne samo domače marveč tudi svetovne politike. Stalno je na tekočem in vedno ga najdemo med tistimi, ki so jim besede velikega slovenskega pesnika Francea Prešerna vodilo v življenje: ... Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, preprij iz sveta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag le sosed bo mejak.

Našem jubilarntu Maksu Trunku ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi bil zdrav in čil ter da bi živel v sreči in zadovoljstvu.

Poklonili so se žrtvam za svobodo

Ob avstrijskem državnem prazniku in na dan mrtvih je veljal spomin vsem tistim, ki so trpeli in se žrtvovali za svobodo v boju proti fašizmu. Ob tej priložnosti so predstavniki Zveze slovenskih organizacij (zgornja slika), Zveza koroških partizanov, Zveza avstrijskih protifašističnih borcev in žrtev fašizma (KZ Verband) ter ostalih zvez borcev za svobodo položili vence pred spomenikom žrtvam za svobodo Avstrije na celovškem pokopališču.

DOBRLA VAS:

Prireditve za mlade varčevalce

Posojilnica Dobrla vas je tudi letos vabila mlade varčevalce na zaključek varčevalnega tedna.

V spremstvu staršev in drugih se je v nedeljo 28. oktobra zbralo na 160 mladih varčevalcev v našem kulturnem domu. Dvorana, ki smo jo pripravili za otroke, je bila do zadnjega kotička napolnjena. V imenu Posojilnice in obeh odborov je navzoče posebno pa male varčevalce pozdravil predsednik Štefan Sienčnik in jim želel mnogo sreče pri zbiranju denarja ter na prireditvi mnogo zabave.

Da bi pa bila med Posojilnico in otroci še večja povezanost, smo poleg domače mladinske folklorne skupine povabili še dve otroški, da bi skupno zapeli in zaplesali.

Prva je nastopila otroška pevška skupina iz Sentlipša s tridesetimi pevci pod vodstvom Pepce Weiß. Zapela je dve pesmi ob spremstvu kitare. Otroška skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni, ki jo vodi Danica Kežar je ob spremljavi harmonike zapela pet pesmi. Seveda so tudi domačini prispevali svoje. Domača mladinska folklorna skupina SPD „Srce“ je zaplesala tri plesne pod vodstvom Lize Pasterkove.

Pripravljen je bil tudi srečolov. Nudil je mnogo zabave in poživil razpoloženje v dvorani. Čeprav ni

so imeli vsi sreče, so se nekateri veselili nad srečo drugih. Poleg tega je vsak otrok prejel tudi prigriček.

Na programu je bil tudi slovenski lutkarski film, in po želji otrok še slovenski film „Solzice“ (Prežihov Voranc). Filma, ki ju je posredovala Slovenska prosvetna zveza, je predvajal Martin Pandel. Ob predvajanju filmov smo imeli občutek, da so naši otroci lačni materinega jezika. Zelo važno in nujno je, da ljubezen do materinega jezika gojimo ob vseh priložnostih, ki se nam nudijo v vsakdanjem življenju.

Da bi tudi čas v odmoru ne bil zapravljen, so otroci ob spremljavi kitare zapeli „Mi se imamo radi“.

Na tej prireditvi so imeli otroci tudi priložnost spoznati novega poslovođjo Joška Plesnika, naslednika Joška Urbana, ki bo šel koncem leta v zaslužni pokoj. Tako otroci pri naslednjem obisku v Posojilnici ne bodo našli tujca, marveč njim že znanega človeka.

Otroci so videli in se prepričali, da zbiranje denarja prinese s strani posojilnice veselje v njihova srca.

Ob tej priložnosti izrekamo vsem, ki so se udeležili prireditve in nastopajočim za sodelovanje, prisrčno zahvalo z željo, da bi se tako prisrčno poveseleli tudi vsa prihodnja leta.

Novice iz Kotmare vasi in okolice

Miren potek, trezna razprava in soglasni sklepi, razen enega, to je bilo značilno za sejo kotmariškega občinskega odbora v sredo 31. oktobra. Kot vedno se je seja začela z obravnavo pismenih vprašanj. Odbornik EL Jože Wakounig je vložil dve vprašanji. Pri prvem je šlo za škodo, ki jo je zaradi izpiranja utrpel lastnik neke gozdne parcele (voda mu je uničila pot), pri drugem pa za varnostne ukrepe pri lakoimenovani Burgstallerjevi gramoznici ob cesti Kotmara vas—Cahorče. Zupan je izjavil, da se je že pobrigal, da si bodo zastopniki pristojnega urada ogledali zadevo. Nadalje je občinski odbor odobril poročilo nadzornega odbora (poročevalec Hugo Götzhaber, SPO) in dodatni proračun. Občina je prevzela vse pravne posle za plešivsko cestno skupnost (od križpotja do Toplicarja) in odredila izgradnjo poti na Majhinov breg v Trabesinjah. Dela bo izvedla firma AG für Bauwesen, ki je nudila občini tudi najbolj ugodne ponudbe. Skupni stroški bodo znašali po proračunu 981.406 šilingov. 70 odstotkov bo prevzela občina, preostalih 30 odstotkov pa interesenti. S problematiko poti na Majhinov breg se je bavil občinski odbor že na seji 29. maja letos.

Veliko problemov povzroča kotmariški potok. Že večkrat so govorili o regulaciji, pristojna komisija pa si je tudi že ogledala strugo. Odbor je soglasno odobril najem posojila in izgradnjo, ki bo predvidoma trajala pet let.

Soglasno je bila potrjena izvolitev poveljnikov obeh gasilskih društev v občini. Pri gasilskem društvu Kotmara vas je bil izvoljen za poveljnika Friederik Prosekar, pd. Rutar iz Sentgandolfa, za namestnika pa Maks Tschemernjak iz Cahorč, ki imata isti mesti tudi v občinskem merilu. Za poveljnika gasilskega društva Brda pa Valentin Jakopitsch iz Črezdola in za namestnika Kurt Utschounig z Brd. Odborniki SPO, OVP in FPO so glasovali tudi za povišanje prispevka za odvažanje smeti. Zastopnik EL Jože Wakounig je glasoval proti. Povišanje bo začelo veljati s 1. januarjem 1980 (doslej 12,50 šil. z vrečo, po novem 14 šilingov).

V počastitev starih članov in prijateljev društva je SPD „Gorjanci“ priredilo v nedeljo 4. novembra pri Mežnarju družabni popoldan. Med zbranimi je bila tudi najstarejša občanka Marija Schönlieb iz Sentgandolfa, ki je že stopta v 86. leto.

Po otvoritvi s pesmijo je vse navzoče, med njimi še prav posebno nekdanjega zborovodjo Jožefa Lampichlerja iz Veltrinja, pozdravil predsednik Gorjanecv Jazi Pack. Na žalost pa ni mogel priti Štefan Ogris, ki je pred leti vodil mladinski cerkveni zbor.

Veseli popoldan so olepšali domači mešani zbor (vodil Stanko Wrulich), ki je tudi zapel Lampichlerjevo narečno pesem (besedilo in melodija) „Oj lepa Šmarjeta“, v kateri nekdanji zborovodja obuja spomine na mlade dni. Nadalje so sodelovali dijak Joško Pack s harmoniko, Nataša Iskra, Rudi Kulnik, Andrej Morič in Kris Muri z Župančičevo pesmijo „Ciciban in čebela“ ter Simona Iskra in Herbert Rulitz z deklamacijama (pripravila učiteljica Rezika Iskra). Dijaka Franc Rultz in Gorazd Živkovič sta prebrala nekaj pesmi.

Soglasno je bila potrjena izvolitev poveljnikov obeh gasilskih društev pozdravil tudi občinski odbornik Jože Wakounig. Prireditve je posnel na trak slepi Vili Kulnik.

V prijetni družbi in ob veselem prepevanju ter obujanju spominov je potekel ta popoldan, ki se je za marsikaterega zavlekel kar v zgodnje večerne ure.

Kokot o organizacijski pomoči SPZ krajevnim prosvetnim društvom, tajnik ZKOS Marjan Belina pa je lok prvega dne posveta zaključil z zanimivim in spodbudnim referatom o oblikah klubskega udejstvovanja. Medtem pa je v posebnem prostoru pripravil praktični prikaz take prireditve z nekaterimi udeleženci posveta referent za dramsko dejavnost pri ZKOS Franci Končan.

To je kratek informativni oris, kaj se je prvi dan posveta SPZ dogajalo v Podravljah.

Seveda pa so pri tem prišli do besede tudi številni udeleženci

dnevnom redu bila področja: knjižničarstvo, glasbena šola, izobrazba odraslih, likovna dejavnost ter naslov kultura in politika. O teh temah so govorili mag. Marija Wieser-Malle, Joško Hudl, Teodor Domej, Jože Mečina in dr. Franci Zwitter. V tem kratkem poročilu seveda ni možno navesti vseh podrobnosti, ki so v Podravljah bile iznesene. Eno pa je v Podravljah jasno prišlo do izraza, namreč, da je našo kulturo treba gojiti in širiti v naših obrobnih krajih, torej tam, kjer je slovenski življenjski najbolj ogrožen; dalje, da je oblike pro-

publican Army); 6. cepin; 7. Irena; 8. tat; 9. tenorist; 10. ar; 11. Jele-na; 12. Stalag; 13. kita; 14. Aka; 17. renta; 18. hiba; 21. lev; 24. sekretar; 28. pat; 30. ime; 32. opilek; 33. bolest; 34. zajec; 36. etilen; 38. Anet; 39. ter; 40. Dakar; 41. uka-na; 43. trakt; 44. teta; 47. obok; 48. baža; 49. RAF (Royal Air Force); 51. nit; 52. oni; 54. to.

Nagrade prejmejo: Kati Srijenc, Leonhardstr. 100. Gradec; Andrej Arih, Kranjska gora, Slovenija; Miha Travnik, Remšenik pri Železni Kapli.

Nagrade za križanko

Pravilna rešitev nagradne križanke, ki smo jo objavili v štev. 42, je naslednja:

Vodoravno: 1. plebiscit; 9. Tajska; 15. seter; 16. erar; 18. heretik; 19. anoda; 20. petelin; 22. lata; 23. Lana; 24. sin; 25. nebo; 26. Ela; 27. Mr.; 23. pena; 29. tvarina; 31. tobak; 34. za; 35. image; 37. potrata; 40. Duse; 42. tt; 44. til; 45. Enej; 46. akt; 47. Obir; 49. rele; 50. terenka; 52. obala; 53. atestat; 55. cian; 56. nožek; 57. faktor; 58. trafikant.

Navpično: 1. psalm; 2. Lenart; 3. Eton; 4. beda; 5. IRA (Irish Re-

Sprejeli so nas nemškogovoreči prijatelji

V zgornjeavstrijskem mestecu Traun so navdušeno sprejeli slovensko pesem. Ob avstrijskem nacionalnem prazniku smo se jim predstavili šentjakovski pevci.

Odpejali smo se v ta oddaljeni kraj med tuje ljudi prav zaradi tega, ker smo jim hoteli posredovati pravo sliko o našem narodnem življenju na Koroškem, ne takšno, kakor jo dobivajo kar naprej iz raznih oddaj avstrijske televizije in avstrijskega političnega časopisja, sliko našega izvirnega kulturnega bogastva in izvirne reprodukcije tega bogastva.

Gostitelj smo predstavili v povezovalnem besedilu tudi kulturni boj koroških Slovencev. Nismo se bali odkrite besede, da bi le razložili pogoje, v katerih razvijamo naše kulturno delo. Razumeli so nas in se nam zahvalili z burnim aplavzom.

Organizatorji vrste prireditev pod imenom „Junger Herbst in Traun“ — mladi angažirani ljudje — so prvič imeli v gosteh slovenski zbor. S svojim programom hočejo nagovarjati predvsem mladino, ki jo je pa le težko navdušiti za ljudsko pesem. Povedali so nam, kje je vzrok za to: ljudsko kulturo so dolgo časa zlorabljali v izrazito protiljudskem smislu — predvsem na Koroškem se žal še danes šovinistične organizacije poslužujejo folklornih skupin v svoje protikulturne namene. Mladi iz Trauna so nam povedali, da smo slovenski pevci dokaz za to, kako napredno vlogo more igrati ljudska pesem. In res — za nas je naša pesem zavažno sredstvo v boju proti zatira-

nju, utrjuje nam našo zavest in nam daje poguma. Poslužujemo se je pač v poštenem, kulturnem in — ljudskem interesu.

Ob avstrijskem nacionalnem prazniku je bilo to naše gostovanje v Traunu srečanje prijateljev. Dobra prilika: spomnili smo se neizpoljenih obljub Avstrije; je zavarovala naš obstoj in razvoj?

Ker so njej napovedali in želeli naglo smrt, naša pesem ne more biti le prijazna in svečana, temveč tudi ključevalna: „Hočemo zapeti našim nestrpnim grobokopom nagrobno pesem, in vsi tisti naj pojo z nami, ki jim ljubezen, kultura in prijateljstvo med narodi nekaj pomenijo“. V Traunu so nas razumeli.

Dan navrh smo si ogledali zloglasno koncentracijsko taborišče v Mauthausnu. Kar smo tam videli in slišali, nas je pretreslo. Vsega tega kar ni mogoče doumeti. Grozotni zločini nad človeštvom, nešteto žrtev nas zadolžujejo, da se borimo proti fašizmu, zatiranju in vojni, za mir in prijateljstvo med narodi. Po-

klonili smo se žrtvam in se spomnili, koliko je bilo tudi slovenskih rojakov med njimi tako na primer tudi naš koroški pisatelj Prežihov Voranc. S pesmijo, ki je privrela na dan in s šopkom rož smo se poklonili spominu teh žrtev. Videli smo mnogo spomenikov žrtvam fašizma in se sporazumeli brez besed: nikoli več! Hočemo biti vredni njihovega spomina!

V okviru naše turneje je bil tudi izlet v Dürnstein, kjer smo se povzpeli na grad in v jesenskem vetru občudovali hribovite zgornjeavstrijske vinograde. Trgatev je bila sicer že mimo, mi pa smo poskušali, kar so nam naprešali.

Za šentjakovske pevce F. Serejnik

Pulpače

Pred nedavnim nas je za vedno zapustila Ramusch Ursula pd. Mlinčkarica iz Pulpač. Umrla je v 78. letu starosti. Zadnje počivališče je našla na domačem pokopališču v Šentilju. Zapustila je dva sina in hčerko v globoki žalosti.

Pokojna je bila skromna žena in vdova pred leti umrlega moža. Poleg skromnosti jo je odlikovala stalna pripravljenost pomagati kjerkoli je bila potreba, skratka bila je splošno priljubljena in spoštovana. Rada je tudi brala in skrbela, da so otroci ostali zvesti izročilom naših očetov. Pogrebni obred je opravil naš domači župnik Lovrenc Petricig.

Mlinčkarjevo mamo bomo ohranili v lepem spominu, otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Pospeševalna nagrada dr. Eriku Prunču

Vsako leto podeljuje poseben odbor v okviru koroške deželne vlade kulturno in pospeševalne nagrade. Letošnjo kulturno nagrado bo prejel pisatelj Gerhard Glawischnig, ki je poživil novo koroško narečno pesem. Pospeševalne nagrade pa bodo prejeli slikar Franz Petschounig-Moro, glasbenik Gerhard Kühn ter naš koroški rojak in slavist dr. Erih Prunč, ki dela kot raziskovalec naših narečij na graški univerzi. Kulturna nagrada in pospeševalne nagrade so povezane z denarno podporo, ki jo podeljuje koroška deželna vlada. Nagrade bo v okviru posebne svečanosti podelil koroški deželni glavar Leopold Wagner.

Tovariška srečanja

Slovensko planinsko društvo v Celovcu goji prijateljske stike z vsemi planinci zlasti pa s planinci iz matične dežele, ki so to tesno povezanost pokazali zlasti takrat, ko so pomagali graditi slovensko planinsko postojanko na Bleščeči planini.

V soboto 27. in nedeljo 28. oktobra so bili gostje slovenskih planincev na Koroškem planinci Planiskega društva Nova Gorica. Po prijetni družabnosti ob petju s spremljavo kitare, so se naši planinci skupno z Goričani naslednjega dne podali proti Selam ter se preko Meli povzpeli na Tolsto Košuto. Kot že na več letošnjih izletih je vreme tudi tokrat nagajalo — megla, veter in dež so bili stalni spremljevalci, tako da niso mogli videti tistih lepot skalnatih Meli, ki so značilne za ta svet pod Tolsto Košuto. Skozi labirint samih skalnatih stolpov je namreč speljana steza, ki je v zgornji tretjini zavarovana s kovinsko vrvo, tako da je prehod skozi Meli varen in prehod za vsakogar. Ob lepem vremenu je pogled na skalnate Meli privlačnost posebne vrste, saj kaj takšnega lahko vidiš samo na tem območju Karavank. Kljub slabemu vremenu pa je bila morala odlična. Tu si videl kaj je planinsko tovarištvo — fantje in dekleta so slabše opremljenim tovarišjem nudili vse potrebno, da niso trpeli mraza in moče, zato tudi ni bilo nobenih posledic, vsi so se vrnili čili in zdravi v dolino in hkrati srečni in ponosni, da so kljub vremenskim neprilikam dosegli svoj cilj. Vodja skupine je bila izkušena alpinistka Nada Pisk iz Nove Gorice, za vodiča pa je bil odlični poznavalec Košute Franci Kropivnik iz Zgornjega Kota. Z vsakim srečanjem so stiki med obema planinskima organizacijama trdnjši in polni tiste plemenite domačnosti, ki je dana samo pravim planincem. Predno so se planinci odpravili na svoje domove, so se še ustavili v prijazni gostilni pri Trklu, se zagreli z vročim čajem ter zapeli kot je to stara planinska navada.

Srečanja s primorskimi planinci je bil prijeten dogodek, ki bo ostal vsem v prijetnem spominu. Naslednjo soboto in nedeljo (3. in 4. novembra) pa so bili gostje naše

slovenske planinske organizacije planinci Planinke sekcije Avto-Celje. Po večini so to bili tisti tovariši, s katerimi so bili naši planinci letos (na njihovo povabilo) v črnogorskih gorah — v Durmitorju. Bilo je to veselo in pristrčno srečanje v Koči nad Arihovo pečjo. Naslednjega dne so se z našimi planinci, kot teden poprej, podali na Tolsto Košuto. Tokrat je bila Tolsta Košuta v sneženem odelu. Po povratku je bila pri Trklu prijatna zabava polna tiste pristrčne družabnosti, ki jo premorejo samo planinci, katerim je tovarištvo posebno dragocen zaklad.

Uradni dnevi Pokojninske zavarovalnice za delavce

V mesecu novembru bo imela graška pokojninska zavarovalnica za delavce, podružnica za Koroško (Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter, Landesstelle Graz, Außenstelle für Kärnten) v sledečih krajih svoje uradne dneve:

Beljak/Villach, Kaiser-Josef-Platz 1, v prostorih Delavske zbornice v torek 13. in 27. novembra od 8. do 12. ure. Ljubljana/Lavamünd 65 (občinska hiša) v petek 16. novembra od 8. do 12. ure.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

SLAVNOSTNI KONCERT

ob 80-letnici Pavla Kernjaka in 70-letnici Radovana Gobca v soboto 17. novembra 1979 ob 20. uri pri Voglu v Šentprimožu.

Sodelujejo: otroški zbor SPD „Danica“, mešani oket SPD „Danica“, mešani zbor SPD „Danica“, združeni moški zbor SPD „Vinko Poljanec“ — SPD „Trta“

S številnim obiskom počastimo naša jubilaranta!

Dijaški domovi in Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu vabijo na veseloigro

NAVADEN ČLOVEK

v petek 16. novembra 1979 ob 19.30 uri v Marijanišču v Celovcu. Gostuje igralska skupina SPD „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka.

Pristrčno vabljeni!

DIA-PREDAVANJE

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi v soboto 10. novembra 1979 ob 20. uri v Kovačevo gostilno. Marta Polanšek bo pokazala barvne diapozitive z različnih športnih in kulturnih prireditev.

Pristrčno vabljeni!

Odbor

Valentin Polanšek

BRATOVSKA JESEN

I. del

„Take, ki imajo veliko otrok, ne pokličejo v vojno!“
„Moj stric je imel sedem otrok, pa je bil med prvimi, ki je v svetovni vojni v Galiciji padel.“

Minka ga je stiskala za roke, kakor da ga roti, naj govori kaj svetlejšega za bodočnost in prijatnejšega za sedanjost.

Prinesel jo je čez poseko in posadil na gozdno zemljo, kakor bi upehan begunec prispel na kraj, kjer je brez strahu.

Čez nekaj časa sta postala spet otroka. Tudi danes ji je prinesel darilce. Toaletno milo v obliki vrtnice.

„Vedno mi kaj prineseš...“

Trpko se je zavedala, kako je revna, da ne more kupiti njemu kaj dragocenega.

Kot da čuti njeno grenkobo, je zavil v drugo smer: „Tu okrog bodo kmalu brusnice. Pa jih bova prišla nabirat.“

Pomikala je hitro in se spet razcvetela:

Kako je bilo danes lepo v cerkvi, ko ste fantje peli! Vsem ljudem se je dopadlo. Vse je poslušalo. Marsikdo je pozabil na molitev.“

„Čutil sem, da tudi ti poslušati!“

„Organist zna pevce za sabo potegniti. Včasih si mislim, kako bi le donelo, če bi kako narodno pesem zapeli...“

Čez nekaj časa je privlekel iz suknjičevega notranjega žepa nekaj za pod zob. Ponudil ji je in sam je tudi začel jesti.

„Na kmetih se že da živeti. Hrane ne primanjkuje. Ob nedeljah pride vedno meso na mizo.“

Z veliko slastjo je uživala kuhani prekajenec in rženi kruh. On je jemal namenoma manjše kose, da bo za njo dovolj ostalo.

„Pri sončarju znajo gospodariti. Tudi čez teden je večkrat kaj mastnega za malico.“

„So pa tudi revnejši kmetje, ki jim trda prede.“

„Ni povsod dosti zemlje, rodovitna ni povsod enako, pa gospodariti tudi ne znajo vsi.“

„Tu v tvoji dolini so vsi kmetje na dobrem.“

„Saj tukaj tudi ni gostilne, torej nimamo pravih pijancev. Če se kdo hoče napiti, se ga mora nalokati v Kapli in le toliko, kolikor ga upa prinesiti na dolgi poti domov. Tako imajo še naše strme dolinske poti nekaj dobrega na sebi. Vsak se iztrezni in spametuje, kdor mora po njih domov!“

„Poznam kapelške dedce, ki bi tičali vsak dan v gostilni, če bi imeli kak groš. Kaj je to?“

„Brezposelnost in osebnost nezadovoljstvo marsikaterega tudi požene k pijači!“

„Zakaj pa ga veliki gospodje, recimo grof ali župnik, ne pijejo?“

„Saj ne veš, če ga. Veliki gospodje ne bodo hodili v beraške gostilne tukaj doma. V mestu je gotovo takih imenitnih gostiln dovolj, kamor ne bi mogel kmečki teleban.“

Minka je jedla in pila. Počasi in z veliko slastjo. Videlo se je na njej, da okusne svinine in rženega kruha ne dobi vsak dan pod zob. Zasmejala se je in si brisala z robcem izrazite ustne:

„Ljudje smo čudni, najraje jemo in jemo. Menda pred jedjo na jed mislimo, pri jedi na jed mislimo in po jedi spet na jed mislimo.“

„Je že tako. Lačen biti je prekvato kislja reč.“

„Pri nas doma ne vem, kako je to, da ne znamo... Vedno je ista... Še kruha nam pogosto primanjkuje. Tedaj me mama napodi...“

„Kam te napodi?“

Mučila se je z odgovorom:

„Tja za Belo moram. Niti za vlak nimam grošev. Peš moram. Zdaj je bolje, ker mi Tilka kdaj tudi kolo posodi. Tja moram k materini znanki od romarskih poti. Ta mi vselej kaj nabaše. Ali moke ali žita, kruha, pa še kaj mastnega. Ko prinesem domov, mati vse poskrjuje. Kratkoma beračič hodim. A veš, kako me je sram?“

„Sram? Zakaj vendar? Saj nisi ti kriva, če je tako!“
„Tudi vsak groš, za katerega mama izve, moram njej oddati.“

„To je krivda tistih, ki komandirajo na svetu, da je tako na svetu!“

Dvignila je obrvi in ga stisnila goreče k sebi:

„Zakaj je tako, da imamo vsi istega Boga, vsi, ki smo berači in taki, ki imajo hišo ali kmetijo ali gostilno ali grad ali...“

„Boga imamo že vsi istega, samo pravic na svetu nimamo istih!“

Pomolčal je za trenutek, ker je ponovno zagorel v spoznanju, kakor takrat, ko je videl jokati svojega, napram sinovom trdega očeta in je šepetal tako pridušno svoji ženi, Domnovi materi: „Mar misliš, da je Jež jeruzalemski samo na berače mislil, ko se je pustil križati? Ali pa so nam pravega Ježa jeruzalemskega vzeli papež in cesar in vse kronane glave in bogataši in modrijani, ki so tako šolani, da nas nemaniče lahko slepijo, kolikor jim je ljubo?“

Pomoč pri učenju

Mnogi šolarji se dovolj učijo, pa premalo naučijo, ker ne vedo, kako naj se lotijo dela. Buljijo v odprto knjigo, ne da bi razmišljali o stavkih, ki so natiskani, in s tem zapravljajo čas in svoje moči. Starši lahko otroku pri učenju pomagamo. Kako?

■ *Z otrokom naredimo načrt za učenje in delo. Vse naloge vpišemo v pregleden terminski koledar, otrok pa naj jih opravi čimprej. Če se bo začel šolar učiti angleščino šele dan pred kontrolno nalogo, ne bo zmožel snovi. Če se bo učil sproti, pa mu angleščina ne bo delala težav. Ko šolar vidi, da ima premalo časa, se ga za nameček loti panika, in potem se sploh ničesar več ne nauči, ali pa si reče da tako ali tako nima smisla.*

■ *Nekateri učenci se težko osredotočijo na delo in imajo zato težave pri učenju. Včasih pomaga metoda z budilko. Otrok pogleda snov in približno izračuna, koliko časa mu bo vzelo učenje. Časa naj si vzame precej več, kot je potrebno. Naravna naj budilko in se loti učenja. Ker bo obvladal snov v času, ki si ga je določil, mu bo to vililo več veselja in volje do dela. Začne naj z lahko snovjo, nadaljuje s težjo.*

■ *Vsako opravljeno nalogo na terminskem koledarju prečrtamo in odključamo, da so uspehi kar se da vidno zaznamovani. Otrok ima potem občutek, da je bil priden.*

■ *Besede tujega jezika se je treba učiti postopoma, ne pa v večjih količinah in hkratno. Nove besede naj otrok razdeli na skupine po stopnji zahtevnosti, nato naj se jih postopoma nauči. Posebno težke besede naj izpiše na listek in si ga pripne nad pisalno mizo, kjer so mu besede nato ves čas na očeh.*

■ *Po eni uri učenja potrebuje otrok odmor, dolg vsaj petnajst minut.*

■ *Starši bi se morali tudi zavedati, da bo veselje do učenja večje, če se bo smel otrok kljub dolžnostim še vedno nekaj časa igrati in se sprostiti. Popoldne, ki je namenjeno le učenju, pa se zdi šolarju obupno, in učnega uspeha ob takšni prisili ne bo.*

Drobni nasveti

■ Če hočete zaščititi slike pred prahom in pajčevinami, nalepite zadaj okrog okvira zaščitni trak, kakršnega uporabljamo pri vratih in oknih.

■ Prah s knjig brišemo z vlažno svilen krpo.

■ Madeže na ognja varnem steklu in porcelanu očistimo z nekaj kapljicami solne kisline v vodi.

■ Red v omari in povsod nam pomaga v današnjem tempu življenja, ko nam je vsaka minuta dragocena, da vse hitro najdemo. Zato spravljamo vedno vse stvari na pravo mesto.

Pozimi se avto najhitreje stara

Zima, mraz in sol na cestah so največji sovražnik avtomobila. V deželah z milimi in kratkimi zimami navadno avto zdrži več časa, kot v severnih krajih. Tudi pri nas zima močno načne avtomobil in ta vam bo še posebej hvaležen, če boste pozimi ravnali z njim kar se da skrbno.

Nikoli ni odveč dober nasvet. Prav zato smo se odločili zapisati še nekaj zimskih nasvetov, saj je toplo vreme minilo in zima pritiska v drugo.

● Topla garaža je pozimi nenadomestljiva. Žal je med našimi vozniki le malo tako srečnih, da bi za svoj avto imeli ogrevane garaže. Večina ima garažo kar na ulici, pred blokom.

Šipe so vsako jutro zaledenele. Nikoli se vam naj tako ne mudi, da ne bi temeljito ostrgali ledu s šip, sicer se boste lahko še hitreje znašli v bolnišnici.

● Najbolje je seveda dobro strgalo, v sili pa pomaga tudi glavnik, kos lesa ali kaj podobnega. Nikakor pa ne kovinski predmeti! Sneg, ki je ponoči pobelil avto, odstranite z mehko metlo. Trda sirkova metla je za lak precej neprijetna, če premočno drgnete po njem.

● Slabo gretje vetrne šipe je slabost vseh cenejših avtomobilov. Ledu na vetrni šipi je kos dober spray proti zmrzovanju. Led stopi in vsaj za nekaj časa prepreči nadaljnje zmrzovanje, takrat pa je motor že toliko ogret, da piha na šipo dovolj toplega zraka.

● Spray proti zmrzovanju prežene tudi led s ključavnice. Če v ključavnico zaide voda, jo je težko odstraniti. Pomaga že, če vanjo močno pihnete ali izpihate vodo z zračno tlačilko. Ko avto perete ali vam ga operejo v pralnici zaščitite ključavnice, da vanje ne pride voda. Na cesti si boste pomagali z vžigalnikom ali vžigalicami. Segrejte ključ in po nekaj poskusih bo led popustil.

● Akumulator v mrazu precej oslabi. Z njim ravnajte še posebno previdno. Največ, kar mu lahko pozimi nudite je, da je vedno poln. Polnjenje akumulatorja je strošek, ki pa se mnogokrat dobro obrestuje.

● Usmiljeni pa bodite z akumulatorjem pri zaganjanju mrzlega motorja. Zaganjač vključite le za dve, tri sekunde, nato pa nekaj časa počakajte, da si akumulator opomore. Pomembno je tudi, da se v mrazu držite navodil za zaganjanje avtomobila. Ne pritiskajte pre pogosto na pedal za plin, sicer bo v motor priteklo preveč goriva.

● V takem primeru je še največ vredno čakanje. Počakajte nekaj časa, nato ponovno poskusite zagnati motor. Pomaga tudi, če odvijete in osnažite svečke.

● Na vseh stikih in razdelilniku se nabere vlaga. Dobra tekočina, ki odstranjuje vlago, je WD 40.

● Z električno napeljavo je tudi poleti največ težav. Če je akumulator onemogel, pomaga le nov. Seveda pa prej pregledajte, če ni le prazen in ga bo že polnjenje oživilo.

● Ogrevanje motorja je večna tema vseh voznikov. Umni vozniki ogrevajo motor s počasno vožnjo, ne pa na mestu. Motor se namreč med vožnjo precej hitreje ogreje. Pa nikar ne pritiskajte močno na pedal za plin, da se

bo motor prenapeljal. Mrzlo olje je še gosteje in slabo maže bate in valje. Tudi zavesa pred hladilnikom je nekaj vredna. Zaprite jo in hladni motor se bo še hitreje ogrel. Ko pa se boste odpeljali odmaknite zavesice, da pride do motorja nekaj svežega zraka.

● Tudi zimsko parkiranje sodi v večino dobrega voznika. Posebno v snegu parkiranje ni tako brez nevarnosti, kot se zdi. Sledovi v snegu vam bodo povedali, kako se je godilo vozniku, ki je parkiral pred vami. Če vidite, da je imel s speljevanjem težave, raje poiščite drug prostor. Tudi tako ni pametno parkirati, da morate izpeljati navkreber. Seveda pa je pri parkiranju za daljši čas, čez noč na primer, najhujša napaka, da potegnete ročno zavoro. Zgodi se, da zmrzne in z vožnjo drugo jutro ne bo nič.

● Ker pa pri nas ni veliko izbire za parkirni prostor v mestu, moramo pač avto zapeljati na prvi parkirni prostor. Tudi težavam pri speljevanju iz snežne in poredenele jame pod kolesi, je večje vozniško zlahka kos. Močno pritiskanje na plin, da se kolesa vrtno v prazno, samo škodi. Luknja pod kolesi se bo poglobila in treba bo tuje pomoči. Zato speljajte z malo plina, najbolje v drugi prestavi. Tudi manevriranje, zdaj v prvo, zdaj v vzvratno prestavo, pomaga. Avto boste tako zagunjali in naposled odpeljali.

● Edino zdravilo za globok sneg pa je lopata. Za mal denar si jo lahko kupite in naj vam ne bo žal prostora v prtljžniku. Ko boste z njo „napadli“ sneg pod kolesi, nikar ne trošite moči in ne čistite okoli koles. Zadostuje, da odmečete sneg pred in za kolesi, nato pa z malim plinom odpeljate.

● Ko ste prišli domov, je seveda najprijetnejše odpreti vrata garaže in v toplo garažo zapeljati avto, da se dobro osuši. Neogrevana

POSKUSITE

GRAHOVA JUHA S KROMPIRJEM

1/2 kg oluščene graha, 5 krompirčkov, 2 korenčka, 5 dkg olja, 3 dkg moke, 3 stroki česna, zelen peteršilj, sol, poper, 1/2 jušne kocke. Oluščimo grah, krompir olupimo in zrožemo na kocke, prav tako tudi korenček. Na vroče olje damo sesekljani peteršilj (samo polovico) in česen. Ko za-diši, dodamo grah, prilijemo kakšno žlico vode in dušimo. Ko je grah napol mehak, pustimo vodo iz-hlapeti. Ko izstopi maščoba, pomakamo malo poražimo in zalijemo. Zakuhamo krompir in korenček. Solimo, popramo, nazadnje razpustimo v juhi jušno kocko in dodamo drugo polovico zelenega peteršilja. Zelo je izboljšano z žlico kisle smetane ali žlico paradižnikove omake. Juha mora biti gosta, da je našita.

KOLERABIČNA JUHA

4 do 5 mladih kolerabic, 2 krompirja, 5 dkg olja, pol čebulice, 2 dkg olja, zelen peteršilj, sol, poper, malo začimbnega posipa, 2 žlici smetane po želji 2 žlici riža.

Kolerabice potrgamo liste in jih osmukamo ter narežemo na tanke rezance, glavice olupimo in narežemo na kocke, enako krompir. Na olju svetlo zarumenimo sesekljano čebulo, dodamo kolerabice in krompir in dušimo. Ko je skoro mehko, pomakamo n zalijemo. Začinimo, prav nazadnje primešamo sesekljani peteršilj in smetano. Ako želimo gostejšo juho, zakuhamo riž.

garaža ni kaj prida. Za nekaj stopinj višja temperatura od zunanje lahko povzroči, da slana voda na trebuhu avtomobila ne zmrzne in rja vso noč nažira pločevino.

● Pri parkiranju na prostem pa ne pozabite pod brisalce zatakneti na vetrno šipo kos močnejšega papirja. Šipa zjutraj ne bo prekrita z ledenimi rožami in pripravili boste nekaj časa, pa še vidljivost bo boljša.

● Da zjutraj ne bo presečenjena natrite tesnila vrat s smukcem ali glicerinom. Vrata se bodo zjutraj lepo odprla, brez nevarnosti, da odtrgate primrzljena tesnila.

Kaj moramo vedeti o mesu?

● Meso spada v skupino hranil, ki so telesu nujno potrebna. Zelo je bogato z beljakovinami, brez katerih bi organizem težko shajal. Beljakovine so v večjih količinah še v nekaterih stročnicah, kot so grah in fižol, vendar so te beljakovine manj vredne od živalskih.

● Hranljiva vrednost različne vrste mesa je prav tako različna. Svinjsko meso, ki je mastno, ima več kalorij od govejega. Vendar je količina kalorij manj važna od količine beljakovin. Teh pa ima goveje meso več.

● Največ beljakovin je v konjskem mesu. Poleg tega je dobro vedeti, da je hranljiva vrednost različnih tkiv mesa različna. Mišična vlakna, oziroma meso brez žil in ostalega vezivnega tkiva, imajo več beljakovin od žilavega mesa. Najboljše meso je ob hrbtnici, medtem ko so kosi mesa blizu glave manj vredni.

● Mladi, zdravi ljudje lahko jedo vse vrste mesa. Telo otrok in starejših oseb rabi mlado meso, prav tako okrevajoči. Zanje je najprimernejše meso kokoši, piščanec in ostale perutnine, ker so mišična vlakna tanjša in se tako meso lažje prebavlja.

● Čeprav je meso v ljudski prehrani nujno potrebno, pa se vendar njegova vrednost čisto precenjuje. Na kilogram telesne teže je potreben samo en gram beljakovin (seveda se nanaša to le na zdrave, odrasle osebe.) Primer: nekdo tehtja 78 kilogramov. Dnevno bi torej potreboval le 78 gramov beljakovin. Če to preračunamo na meso in upoštevamo, da so v vsakem mesu tudi vlakna, bi znašalo zaokroženo 90 do 100 gramov ali 10 dkg. Če se k temu doda še beljakovine zaužitega mleka, sira, fižola, organizem nikoli ne bo občutil pomanjkanja beljakovin.

Preveval ga je duh novega spoznanja, kako se s svojo ljubljeno Minko ujema glede teh življenjskih krivic. Krepko ji je stisnil roko. Tako, da ga je osuplo pogledala:

„Te je zbolelo?“

„Kar ti meni narediš, ne more biti bolečina, pa stori z menoj, kar hočeš!“

Za odtенок je Minkin glas milejši. Vsa blažena je podoživljala nekaj, kar je hotela že večkrat Domnu zapupati.

„Pravila sem ti že o svojem očetu. Nekje me zani-majo ljudje, s katerimi ima skrivajne stike. Veš, z Vodnjakarjevimi fanti se dobiva. Kaj vse trdijo. Menda ob-ljubljajo, da nam beračem ne bo prej bolje, da si sami pomagamo...“

„Da se mora v državi vse spremeniti, da mora biti prekucija revolucija...“

„Kaj takega se ne sme glasno reči, saj veš!“

„Foltijevi in Maksijevi ljudje pravijo, da se bo kapi-talistični voz zapeljal v vojno, potem pa bo konec hoken-krajcarjev in kapitalistov.“

Domen se je čudil:

„Kake prerokbe prihajajo iz takih ljubkih dekliških ust!“

„Da, to ti bom še povedala. Najlepše je prerokoval Vodnjakarjev France, da bo enkrat tako prišlo, ker de-lovni ljudje ne bodo tiho, da bo dobro na svetu. Vsak bo lahko povedal svoje misli, vsak bo imel delo, vsak bo svoboden. Ljudje si bodo izbrali svojo vlado. Vsak bo imel pravico do življenja in do svoje življenjske sreče! Vsak bo dosegel svoj cilj po svoji zmogljivosti, po svojem talentu! A ne bo tako lepo? Bova midva vse to dočakala?“

Še enkrat je dodal Domen svoje, kolikor je čul o takih rečeh:

„Da bo svoboda, enakost in bratstvo! To je tudi Fol-tijev in Maksijev evangelij.“

„Kakšne reči danes govoriš!“

„In vsega niti ne razumeva, zanima naju pa le.“

„Malo jih je v naši okolici, ki se brigajo za take reči...“

„To je politika, čista politika. Koliko pa jih je, ki za-trjujejo, da politika ni za vsakogar, sploh pa ne za male ljudi.“

„Za velike ljudi pa še manj. Zakaj pa potem ne znajo pravično vladati?“

Minka se je začela navduševati:

„Pomisli, Domen, kako bi bilo lepo na svetu, če bi midva dobila tako delo, kar bi bilo pripravno za naju. Da bi dobro zaslužila, si ustvarila družino, kupila vse, kar potrebuje človek za srečno življenje, da ne bi bilo skrbi zaradi kruha, zaradi čevljev, zaradi vseh lepih, a zdaj ne-dosegljivih reči na svetu?“

Zdaj ga je ona stiskala za pesti.

Pravzaprav so to sanje pri belem dnevu, da bi go-spoda pustila beračem, nemaničem in delavcem na sploh oblast, si je na tistem mislil.

„Saj se danes ljudje tudi poročijo, četudi nimajo svo-jega doma, pa grejo pod tujo streho. Glej drvarje! Tudi tvoj oče je tako naredil! In še kmečko hčer je vzela, pa je šla z njim v bajto.“

„Potem bi ti tudi šla v bajto in jaz naj grem drvarit?“

„Zakaj pa ne? Kjer bi bila midva, tam bi bila doma najina sreča. Kaj potrebujeva drugega?“

Objela ga je okoli vratu, kar je prerada storila:

„Zadnjič sem bila pri teti pred Celovcem. Kar v redu je. Tudi slovensko govorijo pri njej. Vsi stari ljudje v so-seski tako govorijo. Mlajši že bolj nemško. Teta hodi v mesto. Tam v mestu ima dobrohotne znanke, ki so iz

Obvrhja. Tedaj menda šele preglasno klepetajo tja čez celovške zelnike. Hiša stoji blizu kraja, kjer pristajajo eroplani. To je zanimivo. Ko se bova dobila gori v Celovcu, bova poslušala, kako eroplani brčijo in gledala, kako sedajo na tla. V Celovcu bi midva lahko kmalu šla na svoje... Jaz tukaj predobro čutim, kako me marsikateri Ojstrojčan tako postrani gleda. Saj vem, zakaj! Ker sem pač zanj kapelška beračica! Na drugi strani imata naša dva tudi čudne predstave o kmečkih ljudeh iz kapelške okolice. Vse po vrsti bi najraje včasih zmerjala, tako sta nasajena. Zakaj? „Vse grunte so zapufali!“ Vpije večkrat mati, in svojo pogrebščino so v Kapli zapili, potlej pa je bilo dobro. Grof jim pozneje niti odzdravljajal ni, ko so mu prej s tako ponižno klečeplaznostjo vtaknili kmetijo v bo-gataški žep.“

Domen je poslušal in poslušal! Kakšne stare dogo-divščine je vedela: Tudi o obvrškem kmetu, ki je imel svojo denarnico kar v gostilni ‚Pri Mihaelu‘, kakor so se svojčas norčevali prebrisani in kajkrat tudi zavidljivi, žej-ni tržani. Popivanje je šlo nekaj časa. Kmetavzar, Garež po domače, ga je kidal po svoje naprej, dokler mu gostil-ničar ni ‚zaprl pipe za vse veke‘. Hodil je večkrat na teden ‚po opraviilih‘ v Kaplo, po ‚opraviilih‘, ki so jih začenjali in končavali ‚Pri Mihaelu‘. Ker si ga je pogosto nabral ‚sli-novec‘ toliko pod klobuk, je še prespal preostali del noči v Mihaelovem hlevu poleg konjev. Čez nekaj let sta go-stilničar in Garež ‚uredila‘ zadevo in lastništvo se je za-menjalo, Garež pa je ostal za voznika ‚Pri Mihaelu‘. Konč-no moraš človek nekaj delati, da preživiš! Je uvideval pre-pozno obubožani kmetavzar. In konec žaloigre? Kot voznik se je Garež pobil do smrti.

(Dalje prihodnjič)

NA POTI DEMOKRATIZACIJE V ŠPANIJI:

Kataloncem in Baskom se odpirajo vrata avtonomije

V deželi Baskov in v Kataloniji je bil pred nedavnim izveden referendum, na katerem je prebivalstvo odločilo o avtonomiji teh dveh pokrajin, ki sodita med najvažnejše predele Španije. V deželi Baskov se je glasovanja udeležilo 60 % volilcev in jih je za statut o avtonomiji glasovalo 90 %; v Kataloniji pa je bila udeležba nekoliko nižja, namreč dobrih 58 %, vendar je odločitev za avtonomijo prav tako dosegla 90 % oddanih glasov. Izid glasovanja v baskovski deželi pomeni hud poraz za privržence separatističnih skupin — Heri Batasuna in ETA, ker sta ti dve skupini sprožili srdito kampanjo za bojkot referenduma in je bilo pričakovati, da bo zlasti v tej deželi udeležba na volitvah izredno nizka. Zato v političnih krogih sedaj poudarjajo, da sta bila referenduma zelo uspešna.

Petindvajseti oktober 1979 — dan referenduma — bo nedvomno zapišani kot pomemben dogodek v sodobni zgodovini Španije. Na ta dan je namreč stoletja star sen začel postajati resnica.

Za Katalonce pomeni ta dan korak naprej v njihovem boju za narodnostne pravice, za uresničenje njihovih hotenj, da se v okviru španske družbe in države postavijo na lastne noge tudi nasproti drugim narodom, predvsem nasproti največjemu — kastiljskemu narodu, da vzpostavijo ravnotežje tako glede jezika kakor tudi glede državnosti, ki ima prav v Kataloniji že svoje predhodnike in potrditve. Ta šestmilijonski narod je pognal korenine pod Pireneji, med Kastiljci in Francozi, ob obalah Sredozemlja. Ta dežela je danes v Španiji največje industrijsko središče, z največ proletariata, z najboljšo infrastrukturo, z visoko stopnjo politizacije delavstva in drugega prebivalstva ter s svetlimi revolucionarnimi tradicijami iz državljanske vojne.

V nasprotju s Katalonci pa Baskija in Baski v zgodovini niso imeli takšne sreče, da bi si svoj prostor izbojevali tako kakor Katalonci. Njihova zgodovinska usoda je ubirala čisto druge tokove. Baskovski boj za narodno svobodo je bil veliko otrežjši, bolj grob in bolj krvav. Baski so segali po strelnem orožju, po gverili, pa tudi po nasilju, ki predstavlja v upravičenem narodnostnem boju Baskije najbolj črn anahronizem. Baskija je srce težje industrije, kjer že tradicionalno nastaja materialna podlaga za preraščanje delavskega razreda v glavnega protagonista narodne osvoboditve. Baskija buržoazija pa za razliko od katalonske, ki je imela tudi nacionalni posluh, nikoli ni bila polna nacionalnega ponosa ter odgovornosti pred zgodovino svojega naroda.

Iz sanj v resnico

Katalonci so avtonomijo pričakali bolj ali manj pripravljeni ter bolj ali manj zadovoljni. Obdobje priprav, ki so se začele ob sprejetju nove španske ustanove, so dočakali kot organizirana sila, kot narod pa so pripravljene za največje napore na poti do uresničenja optimalnih avtonomnih pravic in dolžnosti. Mesece je tekla ostra in napeta, borbena in istočasno strpna razprava o vsebini statusa o avtonomiji. Iz tega dolgega in utrudljivega boja, ki je prerasel vse druge probleme, so Katalonci izšli razmeroma zadovoljni, četudi niso prišli do cilja, ampak le do polovice poti.

To relativno zadovoljstvo predstavlja v danem trenutku politično stvarnost. Pri tem igra najvažnejšo vlogo prepričanje, da v sodobni Španiji ničesar ni mogoče narediti v naglici, čez noč, ne da bi to zmotilo procese demokratizacije in politizacije življenja v državi. Presekati smeri in težnje tega procesa bi pomenilo toliko kot nacionalni samomor, ker bi to nazadnjaške sile, ki so še vedno na prizorišču, izrabile za razdiralno delovanje, za obračanje koles zgodovine nazaj v komaj zapuščen preteklost. To bi pomenilo tudi konec dinamičnega ideološkega pluralizma, ki predstavlja sedaj temelj političnih svobod.

V tej stvarnosti velja torej biti realist. Biti realist pa pomeni, vsaj v Kataloniji, malo popustiti v zahtevah, zadovoljiti se s skromnejšimi rezultati v njihovem uresničevanju. To zadovoljstvo je omejeno na sklep osrednjih državnih ustanov (vlade in parlamenta), da se v prihodnjih šestih letih postopoma pride do avto-

nomije, s postopnim prenosom oblasti s centralne vlade na pokrajinsko.

Ob tem sorazmernem zadovoljstvu pa je v Kataloniji čutili tudi zaskrbljenost. Katalonija se med drugim

otepa s precejšnjo brezposelnostjo: samo v tako imenovanem „rdečem pasu“ okoli Barcelone je zdaj dobrih 60.000 brezposelnih. V tej armadi je zelo veliko mladih delavcev in izobražencev.

Po Francovi smrti so mladi Španci množično vstopali v stranke in se politizirali. Zdaj, ko so soočeni s stvarnostjo, kakršna je tudi brezposelnost, pa v teh namerah popuščajjo. Skoraj v vseh strankah se število mladih zmanjšuje; politične stranke jih ne zanimajo, ker niso sposobne reševati osnovnih problemov. Vse stranke ustavnega loka v Španiji občutijo nekakšno krizo, ki jo imenujejo krizo socializma v Španiji in celo v svetu. Kako najti izhod? Kam? Kako delati? To so vprašanja, na katera kaže iskati odgovor tudi skozi vsebino statuta o avtonomiji.

Rekordi

iz zgodovine vojn

● Najdaljša v zgodovini brezštevilih vojn je bila tako imenovana „stoletna vojna“ med Anglijo in Francijo, ki je trajala od leta 1338 do 1453, torej 115 let. Prekosila pa bi jo tako imenovana „sveta vojna“, med katero je bilo devet križarskih pohodov: prvi je trajal od leta 1096 do 1104, devet pa od 1270 do 1291; če vse te pohode računamo kot čas nepretrganih bojev, potem je ta vojna trajala vsega skupaj 195 let.

● Najbolj krvava, če jo ocenjujemo po človeških žrtvah, je bila brez dvoma druga svetovna vojna, ki je zahtevala skupno 54.800.000 žrtev med vojniki in civilisti. Skupno število žrtev v prvi svetovni vojni je znašalo „samo“ 9.700.000 oseb ali „komaj“ 17,7 % žrtev druge svetovne vojne.

● Najbolj krvava bitka moderne dobe je bila prva bitka na Somi v Franciji, ki je trajala od 1. julija do 19. novembra 1916 in v kateri je bilo več kot milijon mrtvih: okoli 614 britanskih in francoskih ter okrog 420 tisoč nemških vojakov.

● Največja bitka v drugi svetovni vojni je bila pri Kursku in Orjolu. Trajala je od 5. julija do 23. avgusta 1943; v njej je sodelovalo 1.300.000 pripadnikov rdeče armade s 3600 tanki, 20 tisoč topovi in 3130 letali, ki so odbijali napade nemške armade z 2700 tanki. V končnem zavzetju Berlina od 16. aprila do 2. maja 1945 pa je sodelovalo 3.500.000 vojakov, 52.000 topov in minometalcev, 7750 tankov in 11.000 letal.

OMEJENE PRISTOJNOSTI

Katalonci bodo imeli po statutu pristojnosti, kar zadeva kulturo, znanost, šport, zdravstvo ter delno informacije in informativni sistem. Majhne ali sploh nobene pristojnosti pa ne bodo imeli v zvezi z ekonomskim sistemom in z zunanjo politiko — to bo ostalo v pristojnosti osrednje vlade. O vojski pa seveda sploh ne kaže govoriti.

Prvi začetki torej nakazujejo skromen odmik od centralizma, ki je v Španiji resnično surov in neizprosni, v smeri avtonomije, ki se bo ukvarjala z zadevami v senci gospodarstva. Gospodarstvo v Španiji pa je zdaj, in tako bo tudi v prihodnje, ključni problem. In obstaja še vrsta drugih: kako zagotoviti finančna sredstva, kako zaustaviti vratolomno konkurenco med velikimi podjetji na eni strani ter malimi in srednjimi na drugi, ki so v neenakopravnem boju vsak dan na robu propada.

Tako nastaja armada brezposelnih. Zaostrujejo se protislovja v novi španski stvarnosti. Buržoazija, ki je obilno pomagala Francu, pasivno gleda na te procese in ne naredi ničesar (razen katalonske), da bi se odrekla nekaterim navadam, kakor je na primer vlaganje kapitala ob zelo ugodnih obrestih v banke in ne v gospodarstvo. Kapital iz teh bank pa izkoriščajo nadnacionalne družbe v boju proti malim in srednjim podjetjem.

V tej stvarnosti avtonomija nima mesta; vrata zanjo so popolnoma zaprta in nihče ne more predvideti, kdaj se bodo odprla, kajti ključke drži osrednja vlada v Madridu. Podobno je v zunanji politiki — tudi tu so za avtonomijo vrata zaprta.

Težave so tudi v šolstvu. V Kataloniji je kakih 2000 učiteljskih mest nezasedenih, na delo pa čaka dvakrat toliko učiteljev, vendar je osrednja vlada odobrila samo tristo petdeset. Kako potem ta elementarni problem rešiti z avtonomijo? Težko, dokler bo osrednja vlada kabinetsko proučevala potrebe katalonskega šolstva. Zato učitelji stavkajo po ulicah Barcelone, zato na njihovem čelu korakajo politični voditelji, izobraženci, umetniki.

Ti pohodi, to izražanje volje in hotenj, to protestiranje ter neznanje, vendar vselej navzoče rušenje centralistične neoporečnosti pomeni začetek avtonomije v Kataloniji.

BASKOVSKO ZNAČILNOSTI

Tudi v Baskiji čutijo enake probleme, tudi tu je izhodišče za avtonomijo — vsaj globalno — podobno kakor v Kataloniji. Pa vendar so tudi razlike. Tako se baskijska buržoazija v primerjavi s katalonsko obnaša zelo nezainteresirano do nacionalnih problemov, do gospodarskega razvoja in nacionalne materialne osnove, do kulture itd. Ne jemlje si k srcu, da gospodarstvo Baskije zastaja v razvoju, da je močno povezano z ameriškimi nadnacionalnimi družbami, da to „pobratimstvo“ iz dneva v dan zmanjšuje tradicionalne in nacionalne gospodarske zmogljivosti in interese ter tako ustvarja prostor za „amerikanizem“ v proizvodnji, na tržišču in v razvoju — vse to skupaj pa močno vpliva tudi na narodnostno življenje.

Druga značilnost Baskije je njen tradicionalni odpor, ki se v najbolj skrajni inačici izraža v terorizmu. Zaradi svoje narave ta terorizem seveda ne sprejema takšne avtonomije; zanj obstaja samo popolna avtonomija ali nobena. Drugi deli baskovskega odpora pa sprejemajo tudi takšno avtonomijo, kot jo zagotavlja sedanji status. Tako je prišlo do diferenciacije v odporniškem jedru Baskov: eni so za avtonomijo, drugi so proti njej. Eni si bodo prizadevali nadaljevati svoj odpor zakonito v okvirih avtonomije, torej ne več z orožjem, marveč z drugimi sredstvi; drugi bodo poskušali z okrepljenimi akcijami onemogočiti dorečene rezultate.

Začetek avtonomije v španskem političnem življenju pomeni torej brez dvoma korak naprej v uresničevanju demokratizacije in političnega oživljanja Španije in španskih narodov, hkrati pa je to tudi prispevek k miru in politični stabilizaciji v Evropi. To je tudi korak naprej v rasti politične zavesti slehernega Španca, posebno pa tistih, ki še vedno zahtevajo avtonomijo, kakor so Galičani, Andaluzijci in drugi, kjer so družbena protislovja postala zadnja leta še močnejša in še bolj izražena kot drugod v Španiji.

(Po „delu“)

200 milijonov knjig izide vsako leto za otroke

Največja založba otroških knjig v svetu je brez dvoma „Detskaja literatura“ v Moskvi, ki vsako leto izda povprečno 600 knjižnih naslovov v skupni nakladi okoli 200 milijonov izvodov. To so knjige za vse starostne stopnje od 3 do 18 let; zastopano je leposlovje prav tako kot publicistika in poljudnoznanstvena literatura. Široki izbor sega od romanov, novel in povesti preko odrskih del do pravljic in pripovedk.

Do tega široko zasnovanega programa je leta 1933 ustanovljena založba prišla na podlagi odgovorov, ki so jih otroci iz celotne Sovjetske zveze poslali na poziv znanega pisatelja Maksima Gorkoga, naj povedo, kaj pričakujejo od književnikov in kakšne knjige želijo brati: Maksim Gorki je prejel na tisoče pisem, kjer so otroci povedali, kaj jih zanima — praktično niso izpustili nobenega področja in zato je otroška založba tudi razvila tako širok program svojih izdaj.

Prvo mesto med temi izdajami zavzema leposlovje, pri čemer založba skrbi, da pri mladih bralcih razvija predvsem zanimanje za klasična dela. Redno so zastopani velikani ruske književnosti kot so Puškin, Gogolj, Lermontov, Tolstoj, Turgenjev, Čehov, Gorki in drugi, ki se jim pridružijo sodobni avtorji Solohov, Gaider, Nosov in drugi. Prav tako vedno spet izhajajo priljubljena mladinska dela iz svetovne literature: od *Swista* in *Defoeja* preko *Andersena* in *Grimma* do *Verna*, *Twaina*, *Dickensa*, *Cervantesa*, *Scotta*, *Sienkiewiczza* in *Londona*. V zakladnico mladinskih knjig spadajo tudi stvaritve *Shakespeara*, *Schillerja*, *Balzaca*, *Heineja*, *Goetheja*, *Hugoja* in *Moliera*.

Tekom let se je v Sovjetski zvezi razvila posebna otroška literatura in je samo razumljivo, da založba „Otroška literatura“ nenehno skrbi, da dela najboljših avtorjev vedno pridejo na knjižni trg in tako postanejo

last vseh mladih bralcev. To velja za domače avtorje, velja pa tudi za izbor iz književnosti tujih narodov, ki jih sovjetski bralci spoznavajo v kvalitetnih prevodih.

Velik del svojih knjig izdaja založba v okviru najrazličnejših knjižnih zbir, ki jih je trenutno več kot 30 ter so prirojene posameznim starostnim stopnjam ali raznim področjem. Najstarejša med temi zbirkami je „Solska knjižnica“, v kateri izhajajo dela, ki so namenjena literarnemu pouku. Ta zbirka je v pomoč zlasti šolskim knjižnicam, ki tudi odkupijo večji del naklade. Svoje poznanstvo s knjigo začnejo otroci v Sovjetski zvezi s pomočjo zbirke „Moje prve knjige“. V tej zbirki izhajajo najboljše dela, napisana za mlade bralce. Vsako leto izide v tej zbirki do 25 novih naslovov, in sicer v nakladi 1.800.000 izvodov na vsako knjigo. „V svetu lepega“ je naslov zbirke, ki mladega bralca seznanja s posameznimi področji umetnosti. Najboljša dela iz sovjetske književnosti izhajajo v zbirki „Zlata knjižnica“. Posebne zbirke so namenjene poljudnoznanstveni literaturi, kjer izhajajo tudi najrazličnejši priročniki, enciklopedije, slovarji in podobne publikacije. O pomembnih dogodkih iz življenja v Sovjetski zvezi pripovedujejo knjige, ki izhajajo v zbirki „Junaki našega časa“; najnovejša zbirka pa ima naslov „Ljudje, čas, ideje“ ter zajema knjige, ki obravnavajo zgodovino filozofije in njene sodobne tokove.

Založba „Otroška literatura“ se pri razvijanju svoje bogate dejavnosti povezuje tudi s sorodnimi ustanovami v drugih državah. Tako na primer skupaj z založbami iz Francije, Anglije, Zahodne Nemčije in Amerike sodeluje v okviru Mednarodne knjižnice poljudnoznanstvene literature za otroke in mladino, kjer vsako leto izbrana knjiga izide v prevodih vseh udeleženi držav.

Domislice

- Najskrenejši ljudje so lju-dožerci.
- V življenju ni pomembno, ali imaš denar; pomembnejše je, ali ga imajo drugi.
- Če je satirik nehal pisati, pomeni, da je prišel k pameti ali pa na dober položaj.
- Hudomušnik jih ima za ušesi.
- Branje je živčna navada, da se izognemo mislim.
- Čeprav ima priklenjen pes odveč kosti, jih drugemu ne prepusti.
- Najslabša sprava je boljša kakor najboljša pravda.
- Kakor dih pihlja ljubezen, kamor hoče in kjer je dahnila, tam se skuša vtelesiti.
- Namečka se še otrok veseli.
- Glad je hud, hujša je žeja.
- Kadar nas ima v svoji oblasti ljubezen, lahko z gotovostjo rečemo: Zbogom razsodnost.
- Peči se od daleč ne pozna, da je vroča.
- Preveč nakita raztrga uho.
- V geniju se bori angel ustvarjanja z demonom uničevanja.
- Naša modrost izvira iz naših izkušenj, naše izkušnje pa izvirajo iz naših neumnosti.
- Za srečen zakon sta potrebna dva, ki znata dobro odpuščati.
- Vmesna pripomba je največ, kar lahko naredi moški, kadar se pogovarjajo ženske.
- Čudežni otrok je majhen otrok, ki ima starše v veliko domišljijo.
- Poceni priložnost je stvar, katere uporabo morate šele uganiti, ko ste stvar že kupili.
- Debata je diskusija, ki ima dve strani in nobene-ga konca.
- Kolikor je predmet večji, toliko laže ga je najti; z idejami je ravno narobe.
- V sili spoznaš prijatelja, v blagostanju prijateljico.
- Človek nosi v sebi zver; glej, da ji zakleneš dver.
- Takten je mož, ki ve, da so ženske vedno mlajše od svojih let.
- Mnogo je umskih talentov, ki iz prihodnosti drugih popravljajo sebi preteklost.
- Mavrica je nebeška obluba v barvni tehniki.
- Lenoba zamuja priložnosti do graba.
- Kdor se stalno boji sprememb, ne bo ničesar spremenil.
- Ne soli pameti tistemu, ki je nima.
- Da bi bil človek nepristranski, mora imeti mnogo denarja v žepu.
- Kdor hoče preteptati psa, si bo palico že oskrbel; toda palica ima dva konca.
- Kar vesta dva, je med tema; kar vedo trije, je med vsemi.
- Čudež je dogodek, ki so ga opisali tisti, katerim so ga opisali ljudje, ki ga niso videli.

Nacelovškem sejmskem razstavišču gradijo

Komaj leto dni je minulo, ko je bilo sejmsko razstavišče v Celovcu obogateno z novo zgradbo — sejmsko dvorano oziroma halo 5. Letos avgusta pa se je vodstvo celovškega sejm lotilo nove gradnje oziroma posodobitve srednje ladje sejmske hale 12. Južni in severni del te hale so renovirali že v preteklih letih. Do otvoritve sejma gastronomije in turizma Gast 80 v času od 21. do 26. marca pa bo gotovo tudi že pritičje srednje ladje, tako da bodo tam že razstavljali prehrabene artikle in naprave za hotelerijo.

Da se za lotiti te investicije je pripisati predvsem dejstvu, da so celovške sejmske prireditve lepo uspeli in da je želja tako vodstva sejma kakor seveda tudi razstavljalcev, da se sejmsko organizacijsko dejavnost čim bolj modernizira in to tudi glede oskrbe z dodatnimi napravami kot so to električni tok, voda, telefon itd.

Posebnost pregradnje omenjene hale je zrediranje od sedaj 20 obstoječih podpornikov na štiri, kar odgovorja posebni betonski nosilni konstrukciji. Do sedaj je ni hale v Avstriji, ki bi bila zgrajena na ta način. Z realizacijo prve gradbene etape se bo v prvi vrsti

okrepilo koroško gospodarstvo za 10 milijonov šilingov. 9,2 milijona šilingov je že bilo oddano na deset koroških podjetij. Celotni projekt, ki predvideva še izgradnjo prvega nadstropja z restavracijo in razstavnimi prostori bo znašal 20 milijonov šilingov.

S temi vsakoletnimi investicijami ima celovški sejem poleg sejmske funkcije tudi pomembno vlogo investitorja za koroško gospodarstvo.

Od 29. septembra pa do 2. marca je na razpolago drsališče v sejmski hali 6, tako za hokej na ledu kakor tudi umetnostno drsanje ter ljudsko drsanje. Obisk je zelo dober. Da je temu tako se je zahvaliti neizpremenjenim cenam. Otroci plačajo 7 šilingov, odrasli pa 20 šilingov. Znižane vstopnice (petkratni obisk) znašajo za otroke 30 šil. za odrasle pa 80 šil.

Drsanje za javnost je vsak dan od 14. do 16. ure. Dvakrat tedensko in sicer v torek in petek je možnost drsanja na ledu zvečer, razen seveda če ima KAC na programu tekmo. Ob nedeljah in praznikih je še dodatna možnost drsanja in sicer od 10. do 12. ure.

ŠPORTNI VESTNIK

SAK bil navdušeno sprejet od gledalcev v Wolfsbergu

ATSV Wolfsberg — SAK 1:1 (1:0)

Kar z dvema omnibusoma (kar je bilo še skoraj premalo) so se pripeljali navijači SAK v Labotsko dolino, da bi podprli svoje moštvo. In to jim je odlično uspelo. Z močnim glasom in s transparenti so podprli naše aktiviste in s tem odločilno posegli v igro ter pomagali SAK-u odnesti eno važno točko proti prvemu lestvice domov. Nasprotnik je zelo močno začel in že v teh prvih potezah pokazal da ne leži zastoj na prvem mestu lestvice. Ta nasprotnik ni imel slabe točke v svojem moštvu in tako je bilo zelo težko za naše igralce najti svojo linijo. V prvem polčasu je tudi uspelo golgeterju nasprotnika uspešno zaključiti akcijo svojega moštva in četudi je stal v off-sidu je priznal sodnik, ki se ni ravno kazal s svoje najboljši strani, gol. A naši se niso nehali boriti in predvsem v konterju jim je uspelo nevarno priti pred nasprotnikov gol. Toda do polčasa se na rezultatu ni več kaj spremenilo. V drugem polčasu pa je SAK pokazal, da za nič ne stoji za moštvom iz Labotske doline in po napaki golmana je Golcu uspelo iz ostrega kota zabiti žogo v mrežo. Po tem голу se je pokazal SAK s svoje najboljši strani in le s težavo je nasprotniku uspelo držati svoj gol čist. Osem minut pred koncem pa je dal sodnik več kot dvomljivo enaistmetrovko proti SAK-u, a nasprotnik to priložnost ni znal izkoristiti. Ostalo je pri remisju. Četudi je imel nasprotnik več od igre, je imel SAK vsebolj lepše priložnosti za zadetke, a moremo reči, da gre rezultat 1:1 v redu. Pohvaliti pa je treba vsakega posameznega igralca, ker naši še sigurno nikoli niso pokazali tako izredne borbenosti kot v nedeljo. Sodnik pa je bil vse drugo kot hvalevreden, kajti skoraj bi odločil tekmo, in to ne v prid SAK. Zahvala pa tudi vsem navijačem, od katerih si želimo, da bi prišli tudi k naslednji tekmi v tolikšnem številu.

WOLFSBERG POD 23 — SAK POD 23 3:1

Po razmeroma izenačeni igri v prvem polčasu, smo doživeli v drugem polčasu povsem zmedeno igro našega drugega moštva. Posamezniki sploh vedeli niso kje naj igrajo in tako je, trdo povedano, stal eden drugemu napoti. Še ene lepe poteze ni bilo videti in brez borbe tudi ni mogoče zmagati. Častni gol pa se je izdal po težki napaki nasprotnikove obrambe, dal pa ga je Hobel Sigi.

LESTVICA PODLIGE

1. Wolfsberg	12	8	3	1	24-10	19
2. Borovlje	12	7	1	4	28-23	15
3. Breže	12	6	2	4	25-20	14
4. SAK	12	5	4	3	20-15	14
5. Velikovec	12	5	3	4	21-18	13
6. Kotmara vas	12	4	5	3	13-10	13

SELE — KRIVA VRBA 3:0 (0:0)

V nedeljo so se Selani pred lepim številom gledalcev, zbralo se jih je okrog 300, po nepričakovanem porazu v Bilčovsu zadnjo nedeljo, pomerili z moštvom iz Krive Vrbe.

Prvi polčas je bil zelo miren in slaba tekma obeh moštev. Šans za gol ni bilo. Drugi polčas se je začel podobno kot je potekal prvi. Videti je bilo, da se moštvo iz Krive Vrbe že docela strinja z remisijem. Toda to jim ni uspelo. Po zelo lepem strelu iz kakih 20 metrov je Olip Stanko povedel na 1:0. Po tem голу je nasprotnik moral seveda preusmeriti svojo taktiko in s tem v zvezi se je razvila tudi bolj živahna in borbena tekma. Po podaji Toševskega pa je Jug Flori z izvrstnim strelom zaključil akcijo in povedel na 2:0 za Selane. Kratko pred koncem pa je Mohorčič povišal rezultat na 3:0.

S to zmago se Selani nahajajo trenutno prvtakto na drugem mestu kot prejšnji teden. Prvi na lestvici tega razreda pa je moštvo iz Galicije, ki je zmagalo v Hodišah proti tamkajšnjem moštvu z rezultatom 4:1.

V nedeljo igrajo Selani svojo zadnjo prvenstveno tekmo v jesenskem prvenstvu in to v Škofjem dvoru. Škofji dvor se nahaja trenutno na zadnji polovici lestvice, kar kaže, da se Selanom ne bo treba bati, da bi oddali točko.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

Lutke Mladje in oder Mladje KDZ ter lutkovna skupina KPD Šmihel in KKZ vabijo na

SREČANJE

ki bo v nedeljo 11. novembra 1979 v mladinskem centru na Rebrci

ob 10.00 uri prihod na Rebrco
ob 10.30 uri maša za mladino
ob 11.30 uri nastop lutkarske skupine KPD iz Šmihela z lutkovno igro „Igra za poredneže“

ob 12.30 uri kosilo
ob 14.00 uri mladinska igra „Čudežni pisalni strojek“ — nastopa oder Mladje KDZ

ob 15.30 uri lutkovna skupina lutke Mladje KDZ „Moja Pokrajculja“ in „Lisica tatlica“

Sledi splošni razgovor med vsemi sodelujočimi in vabljenimi gosti nato družabno srečanje ob rebrški zakuski.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 9. 11.: 14.00 Celovški radijski dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se (I. Virnik: 160-letnica smrti Zige Zois, mecena in preporaditelja slovenske književnosti).

SOBOTA, 10. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 11. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 12. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo (Dr. Zmaga Kumer: Grem pr Zili, dov po Dravi).

TOREK, 13. 11.: 9.30 Dežela ob Dravi — Land an der Drau — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — „Otroci, poslušajte!“

SREDA, 14. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 15. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Glasbeni mojstri.

AVSTRIJA 1

PETEK, 9. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Na razstavi — 10.30

Prosim k mizi — 10.55 Klub seniorjev — 11.35 Film s Petrom Alexandrom — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Deset pujskov — 17.50 Slike naše zemlje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Ozri se nazaj in smej se — 22.10 Šport — 22.20 Odprta družba — odprt vesoljski svet.

SOBOTA, 10. 11.: 15.25 Zaključni akord — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.25 Andre Heller — izjave nekoga zamišljenega — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 11. 11.: 11.00 Ura tiska — 15.05 Teta Frieda — 16.30 Pri Araucancih Rucca Choroya — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 18.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Otroška tragedija — 21.45 Poročila.

PONEDELJEK, 12. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Nihče naj ne bo naslednji — 10.00 To so Benetke — 10.30 Zaključni akord — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Zgodbe o igračkah — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivati pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Trije angeli za Carlja — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 13. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Trije mušketirji — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall v: „Kako je bilo v resnici“ — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V centru — 21.00 Idiot v ozadju — 21.45 Zakonska šola.

SREDA, 14. 11.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Rastlina in mi — 10.30 Nevesta prišla po povzetju — 17.00 Čarobni kristal — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina na Rdečem morju — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dekliška leta kraljice.

ČETRTEK, 15. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina za začetnike —

Pavlihovala pratika

za leto 1980 je že izšla

Važna vest za ljubitelje zdravega humorja: PAVLIHOVA PRATIKA za leto 1980 je že izšla. Tudi tokrat je po debelosti kar zajetna „knjiga“, saj obsega 450 strani; priročni žepni format pa omogoča, da jo imamo lahko vedno „pri roki“, kadar se hočemo nasmejati.

Kajti PAVLIHOVA PRATIKA je spet bogata zbirka najrazličnejših veselih in zabavnih prispevkov v besedi in sliki. Iz njene pestre vsebine navajamo le nekaj podrobnosti: poleg koledarskega dela s pristnimi pavlihovskimi sličicami prinaša zanimivosti iz starih časov in iz zgodovine Slovencev; govora je o prometu in prometnih predpisih; koristni bodo nasveti o zdravju, posebej glede krvnega pritiska; „najkrajši tečaj tujih jezikov“ nam omogoča, da nekaj gostilniških šal spoznamo kar v štirih jezikih: poleg slovenskega tudi še francosko, nemško in angleško besedilo; tudi o športu in olimpiadi bomo našli marsikaj privlačnega, 100-dnevni trim pa nam bo pomagal, da bomo postali iz dneva v dan bolj gibčni; zvedeli bomo za povezave med zvezdami in zdravjem ter spoznali ljudsko napovedovanje vremena; seveda tudi horoskop ne sme manjkati, ugankarjem pa je namenjenih kar 23 strani.

Med vse te in številne druge prispevke pa so na gosto posejani kratki utrinki iz mednarodnega humorja — iz Srbije, Slovaške, Vzhodne Nemčije, Francije, Anglije, Češke, Švice in Amerike ...

Kljub temu PAVLIHOVA PRATIKA tudi tokrat stane samo 25 šilingov. Kupite ali naročite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Paulitschgasse 5-7. Toda pohitite, da je ne zamudite, kajti potem se bodo na vaš račun smejali tisti, ki so vas prehiteli.

20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Petracelli, serijski film — 21.50 Dnevnik — 22.05 Nočni kino: Prišli so ponoči.

SOBOTA, 10. 11.: 8.00 Poročila — 8.05 Jacek in čarobna lučka — 8.20 Vrtec na obisku — 8.35 Vrčice — 8.50 Tehtnica za natančno tehtanje — 9.20 Pisani svet — 9.55 Dokumentarna oddaja — 625 — Trnava pot, TV nadaljevanka — 15.45 Poročila — 15.50 Mladinski film — 17.35 Mozaik — 17.40 Sagarmatha (Vzpon na Mont Everest) — 18.35 Naš kraj — 18.45 Človek naš vsakdanji — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 London je moj — 20.50 Kako se oblačimo — 21.00 Zvezda je rojena, ameriški film — 23.15 Informativna oddaja — Kaži ...

AVSTRIJA 2

PETEK, 9. 11.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Tečaj za angleščino — 18.00 Nihče naj ne bo naslednji — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite — mi igramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Knjiga sveta — 21.00 Majzes — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Gospodje Drakula.

SOBOTA, 10. 11.: 17.00 Onednina linija — 17.50 Impresije iz Singapure — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Ljudski odvetnik — 20.15 Moliere — 22.10 Zadnji vlak z Gun Hilla.

NEDELJA, 11. 11.: 13.30 Mednarodni reli — Televodba Kitajcev — 16.50 Pregled sporeda — 16.55 Pat and Mike — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Trije mušketirji — 22.00 Šport — 22.15 Colombo.

PONEDELJEK, 12. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Angleščina za začetnike — 18.30 Po Avstriji — 18.55 Kviz iz svetega pisma — 19.00 Vzgoja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edward in Mrs. Simpson — 21.05 Puščava ali ledena doba — 21.50 Deset

SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK

vabi na prvenstveno tekmo

SAK - Kotmara vas ob 14.00 uri

SAK „pod 23“ — Kotmara vas „pod 23“ ob 12.15 uri

ki bo v nedeljo, dne 11. novembra 1979 na domačem (Koschatovem) igrišču v Celovcu

Navijači in prijatelji SAK prisrčno vabljeni!

pred deseto — 22.20 Po vsej verjetnosti hudič.

TOREK, 13. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Alpe-Jadran magazin — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Uganke — 21.03 Kabinet kuriozitet življenjskih eksperimentov — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 14. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Francoščina za začetnike — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Zentral — 21.05 Prusi Azije — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Pivalec.

ČETRTEK, 15. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Ruščina — 18.30 Pota k umetnosti — 19.15 Galerija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič trač — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 9. 11.: 8.55 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Usoda nekoga Charlieja — 17.35 Raznašalci časopisov — 18.00 Rock koncert — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Varovani refleksi in zavestne kretnje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Zabavno glasbena oddaja —

19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Aktualna oddaja — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Človek hoče navzgor — 21.50 Dnevnik — 22.05 Komorna glasba skozi stoletja.

Dijaški dom SŠD vabi na

KULTURNO PRIREDITEV

ki bo v ponedeljek 19. novembra 1979 ob 19. uri v Kolpingovi dvorani v Celovcu.

Za pester in zanimiv program bodo poskrbele gojenke pobračenega doma srednjih šol „Lizika Jančar“ iz Maribora z „MODNO REVIJO“ ki je del njihovih domskih interesnih dejavnosti.

Menjava denarja

Stanje v sredo 31. oktobra 1979

Za 100 din dobite	57.- šil.
Za 100 din plačate	64.- šil.
Za 100 lir dobite	1.52 šil.
Za 100 lir plačate	1.61 šil.
Za 100 mark dobite	709 šil.
Za 100 mark plačate	725.30 šil.